

Medlemene vert med dette kalla inn til møte.

Varamedlemer får innkallinga, møter berre etter særskild innkalling.

Vert du av lovlege grunnar hindra i å møte, må du melde frå til Anne Liv Lidtveit på tlf. 99 38 66 30 eller e-post post@konesjonskraft.no

Valle, 27.05.2016

*Innkalling til møte i KIKS - Styret
01.06.2016 kl. 10:00 i Kvinesdal*

Til handsaming:

Saksnr	Innhold
PS 26/16	Referatsaker
PS 27/16	Drøftingssaker
PS 28/16	Orienteringar
PS 29/16	Rapportering - hedging, trading og formuesforvaltning
PS 30/16	Risikostrategi
PS 31/16	Status strategiplan
PS 32/16	Forbruk til alminneleg forsyning og forbruk i kraftstasjonar
PS 33/16	KIKS arbeid med energimeldinga
PS 34/16	Val av revisor

I tillegg til oppsett sakliste, kjem Markedskraft og held ei orientering.

Terje Damman
styreleiar

Glenn Qvam Håkonsen
dagleg leiar

Saksnr	Innhold
PS 26/16	Referatsaker RS 1/16
Stemning Sira-Kvina kraftselskap - kortversjon	
RS 2/16	Avtale 2016 PS 27/16
Drøftingssaker	
PS 28/16	Orienteringar PS 29/16
Rapportering - hedging, trading og formuesforvaltning	
PS 30/16	Risikostrategi PS 31/16
Status strategiplan	
PS 32/16	Forbruk til alminneleg forsyning og forbruk i kraftstasjonar PS 33/16
KIKS arbeid med energimeldinga	
PS 34/16	Val av revisor

PS 26/16 Referatsaker

Dalane tingrett
Postboks 413
4379 Egersund

Oslo, 11. mai 2016

**STEVNING
TIL
DALANE TINGRETT**

- Saksøker nr. 1:** Konesjonskraft IKS
Postboks 4
4747 Valle
- Saksøker nr. 2:** Sirdal kommune
Rådhuset, Tonstadveien 28
4440 Tonstad
- Saksøker nr. 3:** Kvinesdal kommune
Nesgata 11
4480 Kvinesdal
- Saksøker nr. 4:** Flekkefjord kommune
Kirkegaten 50
4400 Flekkefjord
- Saksøker nr. 5:** Vest-Agder fylkeskommune
Postboks 517 Lund
4605 Kristiansand
- Saksøker nr. 6:** Gjesdal kommune
Rettedalen 1
4330 Ålgård
- Saksøker nr. 7:** Sokndal kommune
Gamleveien 20
4380 Hauge i Dalane
- Saksøker nr. 8:** Forsand kommune
Fossanvegen 380
4110 Forsand
- Saksøker nr. 9:** Lund kommune
Moiveien 9
4460 Moi

Saksøker nr. 10: Rogaland fylkeskommune
Postboks 130
4001 Stavanger

Prosessfullmektig: Advokatfirmaet Lund & Co DA
Advokat Stein Erik Stinessen
Postboks 1148 Sentrum
0104 Oslo

Saksøkt: Sira-Kvina kraftselskap
Postboks 38
4441 Tonstad

Prosessfullmektig: Advokatfirmaet Thommessen AS
Advokat Gunnar Martinsen
Postboks 1484 Vika
0116 Oslo

* * *

Saken gjelder: Tvist om beregning av konsesjonskraftpris.

1 INNLEDNING

1.1 Hva saken gjelder

Saken gjelder tvist om beregning av konsesjonskraftpris, herunder valg av delingsfaktor.

Saksøkte, Sira-Kvina kraftselskap AS (heretter «SKK»), leverer konsesjonskraft til saksøkerne. Når konsesjonskraftprisen skal fastsettes per kWh, må de totale produksjonskostnadene divideres på kraftverkets/-enes produksjonstall (såkalt delingsfaktor). Saksøkerne gjør gjeldende at SKK har anvendt en uriktig delingsfaktor for beregning av konsesjonskraftprisen. Dette medfører at selskapet har krevd en høyere pris på konsesjonskraften enn det SKK har rett til. Saksøkerne krever derfor at SKK endrer selskapets praksis for beregning av konsesjonskraftprisen og krever tilbakebetaling av det beløp SKK uriktig har fakturert til saksøkerne.

Saksøkte er ikke enig i saksøkernes krav:

Bilag 1: Brev av 9. februar 2016 fra SKK til Konsesjonskraft IKS.

1.2 Prosessuelle forhold – videre saksbehandling mv. for tingretten

Stevning er tatt ut ved SKKs alminnelige vernetting, jf. tvisteloven § 4-4 tredje ledd.

KIKS, kommunene og fylkeskommunene fremmer søksmålet i samme sak, jf. tvisteloven § 15-2. Vilklårene i § 15-1 første ledd bokstav a til c er oppfylt, og det er så *"nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak"*, jf. tvisteloven § 15-2 første ledd bokstav b.

KIKS sendte 5. mai 2015 varsel om søksmål etter tvisteloven § 5-2:

Bilag 2: Brev av 5. mai 2015 fra Advokatfirmaet Lund & Co til SKK.

Forlikrådsbehandling er ikke nødvendig idet tvistesummen klart overstiger 125 000 kroner og begge parter har vært bistått av advokat, jf. tvisteloven § 6-2 annet ledd bokstav a.

Vi vil komme nærmere tilbake til vitneførsel i planleggingsmøte.

2 SAKENS PARTER

Konsesjonskraft IKS («KIKS») er et interkommunalt selskap eid av Aust-Agder fylkeskommune, Vest-Agder fylkeskommune og kommunene Arendal, Audnedal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornnes, Flekkefjord, Froland, Grimstad, Hægebostad, Iveland, Kristiansand, Kvinesdal, Lindesnes, Marnardal, Sirdal, Valle, Vennesla, Åmli og Åseral.

Daglig leder i KIKS er Glenn Qvam Håkonsen, mens Arne Tronsen og Anne Liv Lidtveit er rådgivere i KIKS. Arne Tronsen var daglig leder frem til 1. mars 2016.

KIKS ble opprettet i 1984 som Konesjonskraftfondet for Aust-Agder («KAA»). Deltakerne i KAA var Aust-Agder fylkeskommune og kommunene Arendal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornes, Froland, Grimstad, Iveland, Valle og Åmli, alle i Aust-Agder fylke.

KAA ble utvidet med Vest-Agder i 2014 og byttet til navn til KIKS. Någjeldende selskapsavtale for KIKS som trådte i kraft 1. juli 2014 fremlegges som:

Bilag 3: Selskapsavtale for KIKS 2014-2029

Formålet med selskapet fremgår av selskapsavtalens § 3:

”Føremålet med selskapet

Å forvalte kommunane/fylkeskommunen si konsesjonskraft, å take i mot og formidle vidare den pengeytninga som oppstår gjennom forvaltninga av konsesjonskraftrettane og å deltake i verksemd som har naturleg samanheng med dette”.

KIKS har på vegne av deltakerne inngått avtaler om uttak med konsesjonær og tatt ut konsesjonskraft i alle kraftanlegg hvor deltakerne har konsesjonskraftrettigheter, herunder Sira-Kvina-anleggene. Kraften har blitt forvaltet i kraftmarkedet og overskuddet har blitt fordelt deltakerne som avtalt i selskapsavtalen. Videre jobber selskapet kontinuerlig med å ivareta deltakernes konsesjonskraftrettigheter, herunder forfølge eventuelle rettskrav som oppstår i forbindelse med konsesjonskraftrettighetene.

I forbindelse med utvidelsen fra KAA til KIKS i 2014 overtok KIKS fra 1. januar 2015 forvaltningen av kommunene Flekkefjord, Kvinesdal, Sirdal og Vest-Agder fylkeskommune sin konsesjonskraft. Som KAA rettsetterfølger overtok KIKS forvaltningen av konsesjonskraften som KAA hadde forvaltet. Det vises til KIKS sitt brev 11. november 2014 til SKK om overtakelse av forvaltningen av konsesjonskraften:

Bilag 4: Brev av 11. november 2014 fra KIKS til SKK.

KIKS har stått for uttak av konsesjonskraften i Sira-Kvina fra inngåelse av uttakskontrakten i 1998, og har i denne perioden også vært part i uttakskontrakten inngått med SKK. KIKS er dermed rett part ved spørsmål om tolkningen av avtalen mellom KIKS og SKK, samt etteroppgjør for uttak av konsesjonskraft fra Sira-Kvina.

Som nevnt ovenfor kom kommunene i Vest-Agder og Vest-Agder fylkeskommune først inn i KIKS i 2014. Før 2015 forvaltet altså Vest-Agder fylkeskommunene og kommunene Sirdal, Kvinesdal, Flekkefjord, Gjesdal, Sokndal, Forsand og Lund uttaksretten selv. Disse må derfor selv gå til søksmål vedrørende deres rettigheter forut for 2015.

Rogaland fylkeskommune mottar konsesjonskraft fra Sira-Kvina-anleggene og er ikke deltaker i KIKS. Rogaland fylkeskommune må derfor selv gå til søksmål.

3 KORT OM KONSESJONSKRAFT

Idet saken berører temaer innenfor vannkraftsektoren som ikke ofte forelegges domstolene til avgjørelse anses det hensiktsmessig av pedagogiske grunner å gi en kortfattet beskrivelse av konsesjonskraftordningen.

Ved konsesjon til utbygging av vassdrag, følger det av konsesjonslovgivningen og konsesjonen at konsesjonær er pliktig å avstå konsesjonskraft (levering av elektrisk kraft) og konsesjonsavgifter til berørte kommuner og fylkeskommuner. Plikten fremgår av lov om vassdragsreguleringer 14. desember 1917 nr. 17 § 11 nr. 1 og § 12 nr. 15 og lov om erverv av vannfall 14. desember 1917 nr. 16 § 2 nr. 12 og nr. 13. Formålet med bestemmelsene er å gi de kommuner som avstår sine naturressurser en andel av verdiskapingen, jf. eksempelvis Rt. 1984 s. 321 (Kvam-dommen):

”Disse fordeler skal kommunen ha for derved å få del i de naturrikdommer som gjennom reguleringen blir tatt i bruk av andre”.

Mengden konsesjonskraft og størrelsen på konsesjonsavgiften beregnes med utgangspunkt i kraftverkets teoretiske produksjonskapasitet, såkalt *kraftgrunnlag* uttrykt i innvunne naturhestekrefter (nat.hk.). Kraftgrunnlaget fastsettes av vassdragsmyndighetene, jf. vassdragsreguleringsloven § 11 post 1 tredje ledd første punktum.

Konsesjonskraft leveres til en pris som loven foreskriver og tar utgangspunkt i en selvkostberegning. Det er i utgangspunktet forskjellige regler for fastsettelse av prisen på konsesjonskraft avhengig av om konsesjonen er gitt før eller etter 10. april 1959, se nærmere i punkt 4.1 nedenfor. For konsesjoner gitt før 10. april 1959 fastsetter partene selv prisen, basert på en selvkostberegning for det aktuelle kraftverket (individuell selvkost). For konsesjoner gitt etter 10. april 1959 gjelder «OED-prisen», en pris fastsatt av Olje- og energidepartementet («OED») som er basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. OED-prisen for 2016 er 11,42 øre/kWh.

I utgangspunktet har partene avtalefrihet og kan fastsette den prisen de ønsker. Departementets hovedretningslinjer for beregning av konsesjonskraftpris ble innført i 1983. Retningslinjene har siden blitt justert flere ganger, men hovedtrekkene har i praksis forblitt de samme.

4 SAKENS FAKTISKE SIDE

4.1 Historisk bakgrunn

Ved kongelig resolusjon av 5. juli 1963 fikk SKK tillatelse til å foreta reguleringer og overføringer i Sira- og Kvina-vassdragene:

Bilag 5: Meddelte vassdragskonsesjoner 1963 s. 86-97.

Det er senere gitt flere konsesjoner for videre utbygginger og utvidelser, se blant annet kongelig resolusjon av 16. juni 1978 og 1. august 1980.

Etter vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 15 skal konsesjonæren tilpliktes å avgi inntil 10 % av innvunnet kraft ved reguleringen til de kommuner og fylkeskommuner hvor kraftanlegget ligger.

I konsesjonsvilkåret § 25 i den kongelige resolusjonen av 5. juli 1963 var det ikke sagt annet om konsesjonskraftprisen enn en gjengivelse av vassdragsreguleringslovens § 12 nr. 15 niende ledd, som etter lovendring 10. april 1959 lød:

«Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft, vannfallet, eller fallene, kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.»

Ved den opprinnelige tildeling av konsesjonskraft oppsto det tvist om prisberegningen. Etter vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 15 niende ledd, slik bestemmelsen lød etter lovendring av 10. april 1959, skulle kraften *«leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde»*. Dersom det ikke var mulig å påvise noen slik pris, skulle kraften leveres til *«selvkostende»*.

Ved kongelig resolusjon av 7. mai 1971 ble prisen for konsesjonskraft i Sira-Kvina fastsatt til selvkost. To av eierne, Skiensfjorden kommunale kraftselskap og Lyse Kraftverk, mente at det ikke var grunnlag for å fravike lovens hovedregel om *«vanlig pris»* og anla søksmål mot staten med krav om at vedtaket skulle kjennes ugyldig. Ved Høyesteretts dom av 8. desember 1978, Rt. 1978 s. 1430 (Sira Kvina I), ble staten frifunnet, og det ble således fastslått at prisen skal bestemmes ut fra selvkost.

Prisfastsettelsesregelen i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 15 ble endret ved lov av 29. juni 1990 nr. 50. Etter lovendringen skulle prisen på konsesjonskraften

«fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger. Bestemmelsene i dette ledd gjelder ikke for konsesjoner gitt etter bestemmelser gjeldende før lov av 10. april 1959 nr. 2 trådte i kraft.»

For konsesjonskraften ble det altså opprettet to prisregimer. Et prisregime for konsesjoner gitt før 10. april 1959 hvor prisen skulle fastsettes basert på individuell selvkost for det enkelte kraftverk. Et prisregime for konsesjoner gitt etter 10. april 1959 hvor prisen skulle fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet (OED-pris). SKK er etter hva vi kjenner til den eneste konsesjonær med konsesjon gitt etter lovendringen 10. april 1959 hvor prisen skal baseres på individuell selvkost. Konsesjonskraften fra SKK er altså undergitt et eget prisregime. Bakgrunnen for dette er dommen i Rt. 1978 s. 1430.

Ved vedtak av 16. desember 1985 fastsatte Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE) konsesjonskraftmengde og pris for årene 1974 - 1982. Etter klage stadfestet OED NVEs vedtak. Flere av kommunene som mottok konsesjonskraft anla søksmål mot staten med krav om at OEDs vedtak var ugyldig. Ved Høyesteretts dom av 27. oktober 1993, Rt. 1993 s. 1220 (Sira-Kvina II), ble staten frifunnet og

det ble fastslått at konsesjonskraftprisen kunne fastsettes til gjennomsnittlig selvkost for hele Sira-Kvina-anlegget, slik OED hadde gjort.

Etter prisfastsettelsen for årene 1974-1982, er det ikke truffet noen nye vedtak om fastsettelse av pris for konsesjonskraft fra Sira-Kvina. SKK og KAA inngikk 3. september 1986 avtale om konsesjonskraften. Avtalen fremlegges som:

Bilag 6: Avtale mellom SKK og KAA signert 8. april og 3. september 1986.

KIKS og SKK inngikk ny uttakskontrakt 23. november 1998. Avtalen fremlegges som:

Bilag 7: Uttakskontrakt mellom SKK og KAA for Sira-Kvina anleggene signert 20. oktober og 23. november 1998

Uttakskontraktene mellom kommunene/fylkeskommunene som ikke var del av KAA fremlegges som:

Bilag 8: Uttakskontrakt mellom SKK og Flekkefjord kommune signert 17. og 30. september 1998

Bilag 9: Uttakskontrakt mellom SKK og Sirdal kommune usignert

Bilag 10: Uttakskontrakt mellom SKK og Kvinesdal kommune signert 17. og 21. desember 1998

Bilag 11: Uttakskontrakt mellom SKK og Vest-Agder fylkeskommune signert 4. og 6. november 2002.

Bilag 12: Uttakskontrakt mellom SKK og Sokndal kommune signert 22. oktober og 25. november 1998

Bilag 13: Uttakskontrakt mellom SKK og Gjesdal kommune signert 22. oktober og 4. november 1998.

Bilag 14: Uttakskontrakt mellom SKK og Forsand kommune signert 20. og 25. november 2002.

Bilag 15: Uttakskontrakt mellom SKK og Lund kommune signert 17. og 23. september 1998.

Bilag 16: Uttakskontrakt mellom SKK og Rogaland fylkeskommune signert 22. oktober og 3. desember 1998.

Etter inngåelse av avtalene i 1998/2002, og etter hvert som følge av kraftskattereformens konsekvenser for konsesjonskraftprisen og Stortingets påfølgende plenarvedtak 12. desember 2002 hvor overskuddsskattene ble trukket ut fra grunnlaget for konsesjonskraftprisen, oppstod tvist mellom partene om beregning av konsesjonskraftprisen etter avtalen.

Partene inngikk 17. mars 2005 en forliksavtale, hvor overskuddsskattene ble trukket ut av beregningsgrunnlaget og prinsippene for fastsettelse av kapitalgrunnlaget ble nærmere klarlagt. Avtalen fremlegges som:

Bilag 17: Forliksavtale av 17. mars 2005

4.2 Tilsigsperiode

Ett av hovedspørsmålene i foreliggende sak er om NVEs nye retningslinjer fra 2001 om ny tilsigsperiode skal legges til grunn. NVE har gjennom tidene brukt forskjellige grunnlag for å beregne (simulere) kraftproduksjonen i norske kraftverk. Tidligere var praksis å bruke gjennomsnittet av de ti siste års produksjon, men fra og med 1996 fastsatte NVE i sine retningslinjer (rundskriv 15. november 1995) at delingsfaktoren skulle fastsettes ut fra NVEs tall for middelproduksjon. Etter rundskrivet 15. november 1995 skulle middelproduksjonen baseres på tilsigsperioden fra 1931 til 1990. Da uttakskontrakten fra 1998 trådte i kraft, ble delingsfaktoren beregnet på grunnlag av dagjeldende retningslinjer fra NVE.

I 2001 fastsatte NVE i KTV-notat 53/2001 datert 24. august 2001 at middelproduksjonen skulle beregnes ut fra tilsigsperioden 1970-1999. Av KTV-notatet side 3 fremgår det:

«Konsesjonskraftpris

For kraftverk som benytter fall/regulert vann som er konsedert før 10.04.1959 skal det beregnes maksimalpris for konsesjonskraften fra hvert enkelt kraftverk basert på produksjonskostnader inkludert 6 % rente av anleggskapitalen og med et påslag på 20 %. Som delingsfaktor for de totale produksjonskostnadene inkl. 20 % skal middelproduksjonen for kraftverket basert på tilsigsperioden 1970-99 benyttes. Middelproduksjonen for det enkelte kraftverk oppgis av NVE» (understreket her).

At tilsigsperioden 1970-1999 skal benyttes underbygges også av:

Bilag 18: Brev av 20. desember 2001 fra NVE til OED.

Bilag 19: Brev av 22. desember 2000 fra OED til NVE.

Bilag 20: Brev av 29. mai 2012 fra NVE til Advokatfirmaet Lund & Co DA.

På bakgrunn av endringene i NVEs retningslinjer tok Konsesjonskraftfondet for Aust-Agder («KAA») opp spørsmålet om endring av delingsfaktor i brev av 6. desember 2001:

Bilag 21: Brev av 6. desember 2001 fra KAA

Den 15. april 2002 besvarte SKK brevet:

Bilag 22: Brev av 15. april 2002 fra SKK.

SKK uttalte i brevet blant annet følgende:

«NVEs justering av midlere produksjon, publisert i 'Vannkraftverk over 1 MW i drift pr. 1.1.2001.NVE-EMR' av 5.3.2001, bestrides av oss hva angår våre verk. Dette skyldes nok at NVEs beregninger ikke var kvalitetssikret i tilstrekkelig grad, bl.a. var beregningene ikke forelagt oss for uttalelse. Vi ble første gang kjent med de 'nye' tallene i forbindelse med sentralnett-tariffene for 2002.

NVEs beregninger har bl.a. ikke hensyntatt...

Når det korrigeres for disse forhold, vil registrert produksjon for perioden 1970-1999 bli liggende omtrent på den midlere produksjon som vi benytter nå, dvs. basert på perioden 1931-1990.

Ved endelig fastsettelse av sentralnett-tariffen for 2002, ble disse korrigeringsene hensyntatt. Vi er i dialog med NVE om saken, og tallene fra NVE vil etter vår vurdering bli korrigert.»

SKK bestred ikke at ny tilsigsperiode skulle legges til grunn, men mente at de nye tallene fra NVE var feil, og at tallene ville bli korrigert av NVE.

KAA tok på nytt opp spørsmålet om delingsfaktor ved brev 11. juni 2003:

Bilag 23: Brev av 11. juni 2003 fra KAA

Den 23. juni 2003 ble det holdt møtet med SKK. I møtoreferatet står det:

«Nye utrekningar av konsesjonskraft og grunnlaget for konsesjonskraft vil kunne gje ein høgare produksjon som grunnlag for fordeling av produksjonskostnader og finanskostnader. Det er usemje mellom Sira-Kvina kraftselskap og NVE om datagrunnlaget. Sira-Kvina held på med utrekningar på dette punktet. Sira-Kvina kraftselskap vil stille desse til rådvelde for kommunane v/hydrolog Einar Østvold straks dei er klare.»

Bilag 24: Referat møte 23. juni 2003 utarbeidet av KAA /Arne Tronsen

Ved e-post 17. november 2003 skriver SKKs administrasjonssjef, Brynjar Bø, følgende:

«Vi ser på kraftgrunnlaget (midlere produksjon) som en egen sak, og ønsker ikke å trekke dette forhold inn i diskusjonen 8/12 2003 da saken er under behandling.»

Bilag 25: E-post av 17. november 2003 fra SKK v/Brynjar Bø

Ved brev 28. november 2003 tok KAA forbehold om å komme tilbake til saken:

Bilag 26: Brev av 28. november 2003 fra KAA

Det vises i den forbindelse også til referat fra møte med SKK 8. desember 2003:

Bilag 27: Referat møte 8. desember 2003 utarbeidet av KAA v/Arne Tronsen

Partene har en lengre korrespondanse knyttet til klagen på NVEs fordelingsvedtak av 25. april 2003. I brev 10. juli 2007 til SKK skriver KAA:

«I brev dagsett 25/4 2003 omgjer NVE eige fordelingsvedtak frå 17/7 1998. Dette vedtaket er no påklaga og saka er framleis ikkje avklåra.

Dersom det av det endelege vedtaket framgår at vedtaket frå juli 1998 er gjort om, vil Konsesjonskraftfondet krevje etterlevering/kompensasjon for manglande levering av konsesjonskraft.

Avdi saka pr i dag ikkje er avklårt og framdrifta i saka er uviss, gjer Konsesjonskraftfondet framlegg om at det vert avtalt a-konto leveranse som i større grad samsvarar med sannsynleg endeleg kraftgrunnlag. Dette for å unngå at avviket vert større enn det er i dag.»

Bilag 28: Brev av 10. juli 2007 fra KAA til SKK.

I svarbrev 28. august 2007 skriver SKK:

«I tiden siden vår anke på NVEs fordelingsvedtak av 25. april 2003 ble sendt har vi foretatt ytterligere målinger og undersøkelser for å forbedre det beregnede kraftgrunnlaget for Sira-Kvina anleggene. Arbeidet skal etter planen bli sluttført til høsten, og vi vil da presentere resultatene for NVE.»

Bilag 29: Brev av 28. august 2007 fra SKK til KAA

I brev 9. oktober 2007 til SKK ber KAA om et møte i saken:

«KAA ønskjer jfr vårt brev frå juli i år eit møte med dykk for å avtale ny akonto leveranse frå 1/1 2008...»

Verknadstidspunkt:

Uavhengig av endeleg utfall i denne saka vil KAA som forvaltar av konsesjonskraftrettane kommunane Bykle, Valle og Bygland og Aust-Agder fylkeskommune gå inn for å etablere eit nytt akonto kvantum frå 1/1 2008. Dette avdi det er ønskjeleg at det akkumulerte avvikskvantumet vert så lite som råd.

Uavhengig av endeleg vedtak om verknadstidspunkt vil KAA gjere gjeldande at det nye kraftgrunnlag må gjerast gjeldande frå august 1998.»

Bilag 30: Brev av 9. oktober 2007 fra KAA til SKK

Det vises videre til brev 23. oktober 2007 fra KAA til SKK:

«Sjølv om det altså ikkje ligg føre eit endeleg vedtak, vil KAA IKS varsle krav om etterleveranse av for lite levert konsesjonskraft/kompensasjon for manglande levert konsesjonskraft med verknad frå august 1998.»

Bilag 31: Brev av 23. oktober 2007 fra KAA til SKK

I brev 13. november 2007 skriver SKK at selskapet ønsker å vente til NVEs svarbrev foreligger:

«Vi er fortsatt av den oppfatning at iverksetting av midlertidige tiltak før NVEs svarbrev foreligger, er lite hensiktsmessig og vil medføre unødig merarbeid for berørte parter senere.»

Bilag 32: Brev av 13. november 2007 fra SKK til KAA

I brev 7. januar 2008 skriver SKK følgende til OED:

«10. juli 2007 mottok kraftselskapet brev fra Konsesjonskraftfondet for Aust-Agder, der fondet gjør framlegg om det blir "avtalt a-konto leveranse som i større grad samsvarar med sannsynleg endeleg kraftgrunnlag."»

Det er hittil ikke foretatt noen endringer av de årlige konsesjonskraftvolumene, eller avtalt noen for a-konto levering av kraft, da vi ser betydelige problemer ved å inngå slike avtaler på det foreliggende grunnlaget.

Vi ser uansett utfall av saken vil det kunne bli et betydelig etteroppgjør av kraft mellom kraftselskapet og berørte kommuner. Det er derfor svært ønskelig å få en avklaring så snart som mulig.»

Bilag 33: Brev av 7. januar 2008 fra SKK til OED

I brev 6. august 2008 inviterer KAA SKK til møte 3. september 2008:

Bilag 34: Brev av 6. august 2008 fra KAA til SKK

I referat fra møte 3. september 2008 mellom SKK og representanter for kommunene står det:

«Mogeleg løysing:

Møtelyden ønskjer å finne fram til tiltak som fører til at det endelege avviksoppgjeret ikkje aukar uturvande.

Sira-Kvina kraftselskapet er interessert i a-konto leveranse med verknad frå 1/1 2009 med atterhald om at alle røde kommunar/fylkeskommunar er samde i dette. Denne akonto leveranse kan byggje på NVE sitt vedtak (påklaga) dagsett 25/4 2003.

Sira-Kvina kraftselskap ønskjer at endeleg avviksoppgjjer for perioden fram til 1/1 2009 vert gjennomført som eit finansielt oppgjjer.

Vidare arbeid:

KAA tek initiativ til eit drøftingsmøte mellom røde kommunar/fylkeskommunar for å drøfte:

- *Mogeleg a-konto leveranse med verknad frå 1/1 2009*
- *Avviksoppgjeret fram til 1/1 2009 vert gjennomført som eit finansielt oppgjjer.»*

Bilag 35: Møtereferat av 4. september 2008 av Arne Tronsen

Partene hadde et nytt møte 2. desember 2008. I møtereferatet av 11. desember 2008 fremgår det at klagesaken om kraftgrunnlaget fortsatt ikke er sendt til OED:

«Kva er status på sakshandsaminga av kraftgrunnlaget?

NVE v/Per Christian Bøe stadfestar at NVE framleis ikkje har sendt klagesaka til OED. NVE kan heller ikkje seie når saka vert sendt vidare.

Merknad: Både Sirdal kommune og Konesjonskraftfondet har fått munnleg melding frå NVE om at saka var vidaresendt – so er altså ikkje tilfelle.»

Bilag 36: Møtereferat 11. desember 2008 av Arne Tronsen

Av SKKs årsmelding for 2008 fremgår det blant annet at utfallet av klagesaken også vil påvirke avregnet pris for konsesjonskraften:

«Et vedtak i NVE i 2003 er anket av kraftselskapet. Anken er fortsatt ikke sluttbehandlet. Utfallet vil påvirke avregnet pris på konsesjonskraften og vil også kunne få tilbakevirkende kraft.

Vinner ikke kraftselskapet fram med sin anke, vil selskapet vurderer å anlegge sak.

Årlig inntektstap vil i beste fall bli 1,5 mill kr, i verste fall 4,5 mill kr.»

Bilag 37: SKKs årsmelding for 2008

Det provoseres fremlagt SKKs årsmelding for 2009.

I brev 22. januar 2010 skriver SKK et nytt brev til OED:

«Kraftselskapet har purret muntlig og skriftlig på tilbakemelding fra NVE angående dette en rekke ganger. I mangel av avklaring har kraftselskapet levert konsesjonskraft ihht NVEs vedtak av 17. juli 1998. Berørte kommuner ble informert om dette i brev av 1.september 2003.

Det er hittil ikke foretatt noen endringer av de årlige konsesjonskraftvolumene, eller avtalt noen a-konto levering av kraft, da vi ser betydelige problemer ved å inngå slike avtaler på det foreliggende grunnlaget.

Vi ser uansett utfall av saken vil det kunne bli et betydelig etteroppgjør av kraft mellom kraftselskapet og berørte kommuner. Det er derfor svært ønskelig å få en avklaring så snart som mulig, og vi ber om at NVE prioriterer saken.»

Bilag 38: Brev av 22. januar 2010 fra SKK til OED.

I SKKs årsmelding for 2010 fremgår det:

«Et vedtak i NVE fra 2003 om et høyere kraftgrunnlag for selskapet er anket av kraftselskapet. Anken er til tross for flere purringer, fortsatt ikke sluttbehandlet.

Utfallet vil påvirke avregnet pris på konsesjonskraften og vil også kunne få tilbakevirkende kraft. Inntekter er ført under konsesjonskraft. Det er ikke avsatt for mulige endringer. Kraftselskapet vurderer det som overveiende sannsynlig at et vedtak ikke får tilbakevirkende kraft.

Vinner ikke kraftselskapet frem med sin anke, vil selskapet vurdere å anlegge sak.

Årlig inntektstap vil i beste fall bli 1,5 mill kr, i verste fall 4,5 mill kr.»

Bilag 39: SKKs årsmelding for 2010.

Som det fremgår av årsmeldingene for 2008 og 2010 er det ikke avsatt for mulige endringer selv om SKK har beregnet SKKs årlige inntektstap beste fall til 1,5 millioner kroner, i verste fall 4,5 millioner kroner. Tilsvarende fremgår av årsmeldingen for 2011:

«Et vedtak i NVE fra 2003 om et høyere kraftgrunnlag for selskapet er anket av kraftselskapet. Anken er til tross for flere purringer, fortsatt ikke sluttbehandlet.

Utfallet vil påvirke avregnet pris på konsesjonskraften og vil også kunne få tilbakevirkende kraft. Det er ikke avsatt for mulige endringer.

Vinner ikke kraftselskapet frem med sin anke, vil selskapet vurdere å anlegge sak.

Årlig inntektstap vil i beste fall bli 1,5 mill kr, i verste fall 4,5 mill kr.»

Bilag 40: SKKs årsmelding for 2011.

Det vises også til årsmeldingene for 2012-2013 hvor det fremgår at utfallet av klagen vil påvirke avregnet pris på konsesjonskraften:

Bilag 41: SKKs årsmelding for 2012.

Bilag 42: SKKs årsmelding for 2013.

Årsmeldingen for 2014 provoseres fremlagt.

Saksøkerne var på bakgrunn av blant annet SKKs uttalelser i brev 15. april 2002 av den oppfatning at det var en egen sak i NVE angående datagrunnlaget for tilsigsserien 1970-1999 og fastsettelsen av middelproduksjonen for kraftverkene i Sira-Kvina. I KIKS' brev av 5. januar 2015 ble det bedt om redegjørelse for hvor saken for NVE sto og om NVE hadde fattet beslutning i saken:

«Konsesjonskraft IKS vil med denne henvendelsen minne om at spørsmålet fortsatt står ubesvart. Vi ber derfor om at Sira-Kvina kraftselskap gir oss en redegjørelse for hvor saken står og om (og i tilfelle når) NVE har fattet beslutning i saken. Dersom NVE ennå ikke har fastsatt middelproduksjonen for kraftverkene i Sira-Kvina, ber vi om at kraftselskapet oppfordrer direktoratet om å komme med en avgjørelse i saken.»

Bilag 43: Brev av 5. januar 2015 fra KIKS til SKK

Det vises også til brev av 20. mars 2015 fra KIKS hvor det på nytt ble bedt om en redegjørelse om dette:

«I tidligere dialog med Sira-Kvina kraftselskap har vi forstått det slik at selskapet har hatt en egen dialog med NVE om tilsigsserien for 1970-1999 som ligg til grunn for berekning av middelproduksjon i kraftanlegget. Om det ikkje er riktig oppfatta, ber om vi en snarleg tilbakemelding på det.»

Bilag 44: Brev av 20. mars 2015 fra KIKS til SKK

Det ble først oppklart ved møte med SKK 19. oktober 2015 at det ikke var en egen sak i NVE om tilsigsserien:

Bilag 45: Referat fra møte 19. oktober 2015 utarbeidet av KIKS v/Anne Liv Lidtveit

Fra referat fra møte 19. oktober 2015 hitsettes:

«Sira-Kvina kraftselskap klargjorde at det ikkje er ei eiga sak om berekning av middelproduksjonen basert på tilsigsserie 1970-1999 i NVE, som tidlegare uttalt, men at dei hadde forhåpningar om at middelproduksjonen ville bli kommentert av NVE i klagesaka som gjaldt kraftgrunnlag...» (understreket her).

KIKS og kommunene/fylkeskommunene ble forledet til å tro at det var en egen sak i NVE om beregning av middelproduksjonen basert på tilsigsserien 1970-1999. KIKS og kommunene/fylkeskommune var frem til 19. oktober 2015 i den villfarelse at det var egen sak i NVE om beregning av middelproduksjonen basert på tilsigsserien 1970-1999 og at denne var under behandling hos NVE. Slik saksøkerne forstår SKK nå er det ikke, og har heller ikke vært, en egen sak for NVE om tilsigsserien 1970-1999, slik SKK tidligere har opplyst om.

Det provoseres fremlagt eventuell korrespondanse mv. som SKK har hatt med NVE og OED vedrørende tilsigsserien 1970-1999.

Partene inngikk 11. mai 2015 avtale om utsettelse av foreldelsesfristen:

Bilag 46: E-postkorrespondanse 11. mai 2015 mellom SKK, Advokatfirmaet Lund & Co og Advokatfirmaet Thommessen.

- Bilag 47:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og KIKS
- Bilag 48:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Vest-Agder fylkeskommune
- Bilag 49:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Rogaland fylkeskommune
- Bilag 50:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Flekkefjord kommune
- Bilag 51:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Sokndal kommune
- Bilag 52:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Kvinesdal kommune
- Bilag 53:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Lund kommune
- Bilag 54:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Forsand kommune
- Bilag 55:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Sirdal kommune
- Bilag 56:** Avtale om utsettelse av foreldelsesfrist mellom SKK og Gjesdal kommune

Etter at man ble klar over at NVE ikke hadde en egen sak om tilsigsserien, slik SKK hadde uttalt, har man hatt en fortløpende kontakt med SKK hvor man har fremholdt at man er uenige i SKKs tolkning av avtalen:

- Bilag 57:** E-poster av 28. oktober 2015 fra KIKS v/Lidtveit til SKK
- Bilag 58:** E-post av 4. november 2015 fra SKK v/Bø til KIKS.
- Bilag 59:** Brev av 10. november 2015 fra KIKS til SKK.
- Bilag 60:** Brev av 18. desember 2015 fra SKK til KIKS.
- Bilag 61:** Brev av 8. februar 2016 fra KIKS til SKK.

Saksøkerne gjør gjeldende at SKK har anvendt en uriktig delingsfaktor for beregning av konsesjonskraftprisen og at det er tilsigsperioden 1970-1999, eventuelt senere oppdatert tilsigsperiode, som skal legges til grunn ved beregningen av delingsfaktor som grunnlag for beregningen av konsesjonskraftprisen.

4.3 Erstatningskraften til A/S Trælandsfos

Etter saksøkernes syn skal erstatningskraften til A/S Trælandsfos ikke trekkes fra i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren.

Erstatningskraft er erstatning i form av kraftleveranse til andre kraftverk for bortfall av produksjon mv. som følge av en senere utbygging. Dette kan avtales mellom partene. Skjønnsretten har ved vassdragsreguleringskjønn videre mulighet til å bestemme at kraftselskapet pliktes å levere erstatningskraft, jf. vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 3:

«Skjønnen kan bestemme at reguleringsanleggets eier skal treffe tiltak eller påta seg ytelser som helt eller delvis gjenoppretter skaden eller erstatter det avståtte.»

Som nevnt ovenfor, fikk SKK konsesjon i 1963. Kraftselskapet påstevnet vassdragsreguleringskjønn ved Dalane herredsrett. Blant ekspropriatene i skjønnet var A/S Trælandsfos som eier Trælandsfossen og utnyttet dette vannfallet. Sira-Kvina utbyggingen ville føre til redusert vannføring for A/S Trælandsfos som følge av en overføring, se nærmere om sakshistorikken i Rt. 1973 s. 268.

I underskjønnet krevde A/S Trælandsfos erstatningen fastsatt enten i form av kraftlevering eller til et pengebeløp. I underskjønnet ble det fastsatt at selskapet enten skulle få erstatning i form av et bestemt kraftvolum eller et bestemt pengebeløp.

Begge parter begjærte overskjønn. I overskjønnet krevde A/S Trælandsfos ikke lenger erstatningen fastsatt i kraft eller i penger, men bare i kraft. Overskjønnet ble avsagt av Dalane herredsrett den 13. desember 1971. Skjønns slutningen punkt 1 lød:

«1. Sira-Kvina Kraftselskap tilpliktes å levere til A/S Trælandsfos følgende kvanta elektrisk erstatningskraft:

a) Fra 1. juli 1971 til og med 30. april 1972 i alt 35,5 GWh.

b) Fra 1. mai 1972 til og med 31. oktober 1972 i alt 19,0 GWh.

c) Fra 1. november 1972 stedsevarig 35 GWh pr. år, dog i perioden 1. november til 30. april maksimalt 16,5 GWh.

For erstatningskraften gjelder de leveringsbetingelser som er fastsatt i skjønnspremissene under VIII nr. 9.»

I Rt. 1973 s. 268 ble overskjønnet stadfestet av Høyesteretts flertall. A/S Trælandsfos har altså en stedsevarig rett til 35 GWh erstatningskraft per år som ekspropriasjonserstatning som følge av at Sira-Kvina utbyggingen førte til redusert vannføring for A/S Trælandsfos.

Saksøkerne kan ikke se at det er grunnlag for å ta ut erstatningskraften i beregningsgrunnlaget.

4.4 Øksendalsoverføringen

Sira- og Kvinavassdragene er blitt bygget ut i flere etapper. Hovedutbyggingen startet i 1963 og ble fullført i 1989. Om de forskjellige utbyggingstrinnene vises det til:

Bilag 62: Utskrift fra SKKs nettside om utbyggingsfasen Sira-Kvina.

Høsten 2010 ble Øksendalsoverføringen tatt i bruk. Dette er en overføring fra 3 bekkeinntak i heieområdet mellom Ovedal og Øksendal. Vannet ledes inn i tilløpstunneler til Tonstad kraftverk og utnyttes der. Saksøkerne gjør gjeldende at Øksendalsoverføringen skal medregnes i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren fra og med 2010 da den ble tatt i bruk.

5 SAKENS RETTSLIGE SIDE

5.1 Tilsigsperiode

Hovedspørsmålet i saken er hvilken tilsigsperiode som skal benyttes ved fastsettelsen av delingsfaktoren ved utregningen av konsesjonskraftprisen i SSKs kraftanlegg. Siden 1998 har SKK nyttet en delingsfaktor basert på tilsigsperioden 1931-1990, som var i samsvar med dagjeldende retningslinjer fra NVE. Fra 2001 endret NVE sine retningslinjer og delingsfaktoren skulle baseres på tilsigsperioden 1970-1999.

Partene har i utgangspunktet avtalefrihet. Prinsippene for beregning av konsesjonskraftprisen for Sira-Kvina-anleggene følger av uttakskontrakten del II § 2:

«2.1 Inntil noe annet måtte bli bestemt, enten ved forvaltningsvedtak eller i rettskraftig dom, skal konsesjonskraft leveres etter denne Kontrakt betales med den Konsesjonskraftpris som hvert år fastsettes i samsvar med Høyesteretts dom i sak 142/1993 av 27.10.93. Bliir beregningsprinsippene eller – grunnlaget for Konsesjonskraftprisen endret, skal Kontraktens prisbestemmelse endres tilsvarende.

2.2 Da konsesjonærens produksjonskostnad for det aktuelle År er ikke kjent på fakturerings tidspunktet, skal Konsesjonæren fakturere à konto basert på Konsesjonærens driftsbudsjett for leveringsåret og den prismodell som følger av Høyesteretts premisser i dommen

27.10.93. Økonomisk etteroppgjør foretas innen 1. juli påfølgende År, med tillegg av renter for 12 Måneder på grunnlag av gjennomsnittet av 6 Måneders NIBOR notert første Bankdag hvert kvartal i leveringsåret.

Konsesjonær er etter Fondets anmodning forpliktet til å dokumentere det faktiske grunnlaget for produksjonskostnadene.»

Beregningsreglene for konsesjonskraftprisen er lik i alle avtalene. Høyesterettsdommene om Sira-Kvina (Rt. 1978 s. 1430 og Rt. 1993 s. 1220) sier ikke noe uttrykkelig om delingsfaktoren ved beregning av konsesjonskraftprisen.

Som nevnt ovenfor inngikk partene 17. mars 2005 en forliksavtale (bilag 17), hvor overskuddsskattene ble trukket ut av beregningsgrunnlaget og prinsippene for fastsettelse av kapitalgrunnlaget ble nærmere klarlagt. Ved brev 18. desember 2015 (bilag 60) hevder SKK nå at forliksavtalen regulerer delingsfaktoren:

«SKK fastholder at den delingsfaktoren som partene la til grunn i avtalen av 17. mars 2005, fortsatt er gjeldende mellom partene. Det har ikke kommet noen ny informasjon eller opplysninger etter avtaletidspunktet som endrer dette. Dersom man eventuelt skal legge en annen delingsfaktor til grunn fremover i tid, må det basere seg på en frivillig avtale.»

Saksøkerne er ikke enig i dette og finner det overraskende at SKK gjør gjeldende dette først 10 år etter avtaleinngåelsen. Om forliksavtalen regulerer noe om delingsfaktoren, herunder stenger for en endring av delingsfaktoren, beror på en tolkning av forliksavtalen. Av forliksavtalens ordlyd fremgår det at avtalen først og fremst regulerer hvilke skatter som skal medtas i beregningsgrunnlaget. I forliksavtalens punkt 1 om avtalens bakgrunn heter det blant annet:

«Siden 1999 har det foregått en diskusjon mellom partene om en rekke elementer i prisberegningen, herunder om hvilke skatter som skal medtas i beregningsgrunnlaget for konsesjonskraftprisen. Ved Olje- og energidepartementets nye retningslinjer av 07.04.2003 ble rettstilstanden endret fra og med 01.01.2003.

Etter langvarige drøftelser er partene kommet til enighet om løsning av mellomværendet både for årene 1998-2002 og etter 01.01.2003.»

De nye retningslinjene fra OED av 7. april 2003 som det vises til i avtalen regulerer ikke delingsfaktoren, men overskuddsskatter. I forliksavtalen pkt. 6 står det:

«Ethvert forhold mellom partene med hensyn til beregning av konsesjonskraftpris for perioden 1998-2002 er med dette fullt opp- og avgjort, dog slik at prisberegningen kan måtte korrigeres som følge av NVEs vedtak i den verserende forvaltningssak om beregning av konsesjonskraftkvantum, og som forventes avgjort om ikke lenge.»

Som SKK har fremholdt i over 10 år vil forvaltningssaken om konsesjonskraftkvantum også få betydning for delingsfaktoren.

Ny tilsigsperiode har stor betydning for delingsfaktoren og medfører en endring av konsesjonskraftprisen på flere millioner årlig. At avtalen ikke har noen konkret bestemmelse om delingsfaktor taler for at avtalen ikke regulerer delingsfaktoren. Det må ha formodningen mot seg at et så viktig forhold er regulert i avtalen når avtalen er taus om dette forholdet.

Partenes forutsetninger og bakgrunnen for forliksavtalen taler klart for at forliksavtalen ikke regulerer delingsfaktoren. Spørsmålet om bruken av oppdaterte tall for middelproduksjonen som delingsfaktor ble

tatt opp med SKK i 2001 og 2003 i forbindelse med forhandlinger om hvordan konsesjonskraftprisen skulle beregnes. Etter ønske fra kraftselskapet ble spørsmålet om delingsfaktor den gang holdt utenfor forhandlingene, med den begrunnelse at selskapet hadde bestridt NVEs oppdaterte tall for middelproduksjonen, og kraftselskapet ønsket å avvente NVEs behandling av saken, jf. e-post 17. november 2003 fra SKK v/Brynjar Bø (bilag 25).

Kommunene og fylkeskommunens forhandlingsutvalg tok forbehold om å komme tilbake til saken ved en senere anledning, Jf. brev 28. november 2003 fra KAA (bilag 26). Det vises også til referat fra tingingsmøte med SKK 8. desember 2003 (bilag 27):

«Produksjonsgrunnlaget vert definert som eiga sak og utsett inntil vidare. Kommunane tok atterhald om å kome attende til saka.»

Spørsmålet om delingsfaktor var ikke oppe under forhandlingene av forliksavtalen i 2005. Det kan derfor neppe ha vært partenes mening at forliksavtalen regulerer noe om delingsfaktor.

At forliksavtalen ikke regulerer delingsfaktoren støttes også av partenes etterfølgende opptreden. Som SKKs årsmeldinger fra 2008 til 2014 viser har SKK hele tiden vært klar over at konsesjonskraftprisen kan bli endret på grunn av klagesaken for OED.

Verken uttakskontraktene, forliksavtalen, eller høyesterettsdommene som det vises til i avtalene, sier noe uttrykkelig om hvilken delingsfaktor som skal legges til grunn ved beregning av konsesjonskraftprisen. Dermed må NVEs retningslinjer virke utfyllende på dette punkt. Som det fremgår av uttakskontrakten del II § 2.1 skal uttakskontraktens prisbestemmelse endres tilsvarende dersom beregningsprinsippene blir endret.

Etter rundskrivet 15. november 1995 skulle middelproduksjonen baseres på tilsigsperioden fra 1931 til 1990. I 2001 fastsatte NVE i KTV-notat 53/2001 datert 24. august 2001 at middelproduksjonen skulle beregnes ut fra en ny tilsigsperiode. Av KTV-notatet side 3 fremgår det:

«Konsesjonskraftpris

For kraftverk som benytter fall/regulert vann som er konsedert før 10.04.1959 skal det beregnes maksimalpris for konsesjonskraften fra hvert enkelt kraftverk basert på produksjonskostnader inkludert 6% rente av anleggskapitalen og med et påslag på 20%. Som delingsfaktor for de totale produksjonskostnadene inkl. 20% skal middelproduksjonen for kraftverket basert på tilsigsperioden 1970-99 benyttes. Middelproduksjonen for det enkelte kraftverk oppgis av NVE» (understreket her).

Tilsvarende fremgår av NVE Faktaark nr. 1/2004 side 2:

«For konsesjoner som er gitt før 10.4.1959, baseres prisen på produksjonskostnadene ved hvert enkelt kraftverk... Prisen per kWh fås ved å dele med middelproduksjonen for kraftverket, basert på tilsigsperioden 1970-99.»

Uttalelsene gjelder kraftverk som er konsedert før 10.04.1959, men overgangen til ny tilsigsperiode gjelder også ved fastsettelse av middelproduksjonen for beregning av OED-prisen, jf. f.eks. NVEs brev til OED av 20. desember 2001 (bilag 18) og OEDs brev til NVE 22. desember 2000 (bilag 19).

Det vises også til brev av 29. mai 2012 fra NVE til Advokatfirmaet Lund & Co DA (bilag 20) fremgår det at:

«Dagens praksis

Middelproduksjonstall benyttes som forholdstall (delingsfaktor) når konsesjonskraftpris beregnes ut fra kraftverkets driftskostnader mv... De senere år har serien 1970-99 vært benyttet som grunnlag...

Fra 2001 gikk man over til den nåværende perioden 1970-99.»

Det er ikke tvilsomt at SKK har ansett NVEs retningslinjer, herunder KTV-notatet nr. 53/2001, som relevant ved beregningen av konsesjonskraftprisen mellom partene. Det vises i den forbindelse til:

Bilag 63: Brev av 17. desember 2003 fra Advokatfirmaet Thommessen til Advokatfirmaet Hjort DA.

Som det fremgår av side 2 i brevet viser SKKs advokat til NVEs rundskriv vedrørende konsesjonskraft, herunder KTV-notatet nr. 53/2001, som argument for SKKs syn på prisfastsettelsen.

I forhandlingene med SKK synes SKK å godta at man bruker tilsigsserien 1970-99, så fremt dette baserer seg på SKK sine tall. Det bes opplyst om dette er riktig forståelse. SKK har flere ganger hevdet at tilsigstallene fra NVE for perioden 1970-1999 vil bli korrigert av NVE. Først 9. oktober 2015 opplyste SKK om at det ikke var en egen sak i NVE om beregningen av middelproduksjonen basert på tilsigsserien i 1970-1999, som tidligere uttalt av SKK. Det bes opplyst om SKK godtar tilsigsserien 1970-1999 dersom OED opprettholder NVEs vedtak.

Det må ved tolkningen legges vekt på at det er tale om en evigvarende ytelse. Det må ha formodningen mot seg at kommunene/fylkeskommunene har bundet seg til tilsigsserien 1931-1990 for all fremtid.

OED-prisen er basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt utvalg av kraftverk i Norge. Sira-Kvina er ett av disse kraftverkene som benyttes, og OED baserer seg da på den nye tilsigsperioden 1970-1999, jf. brev fra OED til NVE 22. desember 2000 (bilag 19):

«Dato for midlere produksjon i kraftverkene er oppdatert i hht. NVEs kraftverkregister. Ny tilsigsserie, basert på årene 1970-1999, ble tatt i bruk i mars 2000. Det var ikke tatt hensyn til disse forholdene ved fastsettelse av konsesjonskraftprisen for 2001. Prisen for 2002 er derfor justert ned med 0,641 øre/kWh for å kompensere dette.»

Dette taler for at tilsvarende gjelder for den individuelle selvkostberegningen. Det er bare en slik løsning som vil være konsistent med hvordan konsesjonskraftprisen fastsettes for et flertall av landets kraftverk.

Saksøkernes syn er altså at den nye tilsigsperioden 1970-1999 må legges til grunn. Dette innebærer at SKK har krevd en høyere pris for konsesjonskraften enn det kraftselskapet har rett til. Saksøkerne har følgelig krav på tilbakebetaling for det man har betalt for mye. Etter foreløpige beregninger utgjør samlet krav om lag 60 millioner kroner med tillegg av renter.

5.2 Erstatningskraft til A/S Trælandsfos

Saksøkerne anfører at erstatningskraften til A/S Trælandsfos ikke skal trekkes fra i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren.

SKK hevder at erstatningskraften til A/S Trælansos skal trekkes fra i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren. SKKs begrunnelse for ikke å ta med erstatningskraften fremgår av SKKs brev av 15. april 2002 (bilag 22):

«Erstatningskraften er et tiltakspålegg fra skjønnsretten som må sidestilles med et pålegg fra konsesjonsmyndighetene som en del av eller med hjemmel i konsesjonsvilkårene. Det er avsagt en høyesteretts[d]om i 1973 i denne saken.»

Vi kan ikke se at det har betydning om erstatningskraften må sidestilles med et pålegg fra konsesjonsmyndighetene. Delingsfaktor skal baseres på middelproduksjonen, og det er ikke rettslig grunnlag for å trekke fra erstatningskraften i denne.

Erstatningskraften er uansett ikke et tiltakspålegg, men ekspropriasjonserstatning i form av kraftleveranse i stedet for et pengebeløp. Det er skjønnsrettene og ikke konsesjonsmyndighetene som i medhold av ekspropriasjonsrettslige regler har pålagt SKK å yte erstatningskraften. Erstatningskraften kan ikke sidestilles med et pålegg fra konsesjonsmyndighetene slik SKK anfører.

Saksøkerne har også på dette grunnlag betalt en for høy konsesjonskraftpris og krever tilbakebetaling av det beløp man har blitt uriktig fakturert siden 2003.

5.3 Øksendaloverføringen

Som nevnt ble Øksendaloverføringen tatt i bruk høsten 2010. Saksøkerne anfører at Øksendaloverføringen skal medregnes i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren fra og med 2010.

Øksendaloverføringen medfører økt middelproduksjon i SKKs anlegg og delingsfaktoren for fastsettelse av konsesjonskraftprisen for SKK skal da – i tråd med NVEs retningslinjer og praksis – økes tilsvarende. Når man tar med kostnader til strekningen ved selvkostberegningen, skal produksjonen av dette naturligvis tas med i beregningen av delingsfaktoren. SKK har etter hva vi kan se ikke tatt med overføringen i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren, og saksøkerne har betalt for høy konsesjonskraftpris og krever derfor tilbakebetaling.

5.4 Tilbakebetalingskravet

Saksøkerne krever tilbakebetaling av de beløp man har betalt for mye fra 2003. Tilbakebetalingskravet er samlet på kroner 75 501 872.

Prinsipielt anføres det at SKK er forpliktet til tilbakebetaling på kontraktrettslig grunnlag.

Subsidiært anføres den ulovfestede læren om *condictio indebiti*. Det vises til at SKK er en profesjonell aktør som har krevd for høy konsesjonskraftpris og dermed fått en ubegrunnet berikelse som bør tilbakeføres. At det er tale om tilbakebetaling av store beløp, kan ikke tale mot tilbakebetalingsplikt, jf. Rt. 2010 s. 816.

Saksøkerne har i tillegg krav på avsavnsrenter frem til forsinkelsesrenter startet å løpe. Det vises til at saksøkerne har lidt et avsningsstap, og at saksøkte har fått en ubegrunnet berikelse ved å disponere penger som saksøkte ikke hadde rett på. I henhold til rettspraksis skal avsavnsrenten beregnes ut fra 3 måneders

NIBOR uten påslag, og det bes opplyst om saksøkte er enig i at avsavnsrenten skal beregnes ut fra 3 måneders NIBOR uten påslag. Tilbakebetalingskravet med avsavnsrente utgjør kroner 87 881 174.

I tillegg kommer forsinkelsesrenter fra 4. juni 2015, jf. forsinkelsesrenteloven § 2.

6 VIDERE BEHANDLING, RETTSMEGLING MV.

Det antas tilstrekkelig å sette av 5 dager til hovedforhandling.

På bakgrunn av de omfattende forhandlingene det har vært mellom partene uten at man har klart å finne noen løsning, synes saken i utgangspunktet ikke å være egnet for rettsmekling. Saksøkerne vil likevel ikke motsette seg rettsmekling, dersom saksøkte ønsker dette.

7 PÅSTAND

Med forbehold om ytterligere anførsler og bevis nedlegges slik

påstand:

1. Sira-Kvina Kraftselskap AS dømmes til å betale kroner 87 881 174 til Konesjonskraft IKS, Sirdal kommune, Kvinesdal kommune, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Gjesdal kommune, Sokndal kommune, Forsand kommune, Lund kommune og Rogaland fylkeskommune med tillegg for forsinkelsesrente fra 4. juni 2015 til betalinger skjer.
2. Sira-Kvina Kraftselskap AS forpliktes til å legge tilsigsperioden 1970-1999 fra NVE til grunn ved beregningen av delingsfaktoren ved konsesjonskraftprisen.
3. Sira-Kvina Kraftselskap AS forpliktes til å medregne Øksendalsoverføringen i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren ved konsesjonskraftprisen fra og med 2010.
4. Sira-Kvina Kraftselskap AS forpliktes til å medregne erstatningskraften til A/S Trælandsfos i beregningsgrunnlaget for delingsfaktoren ved konsesjonskraftprisen.
5. Konesjonskraft IKS, Sirdal kommune, Kvinesdal kommune, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Gjesdal kommune, Sokndal kommune, Forsand kommune, Lund kommune og Rogaland fylkeskommune tilkjennes sakskostnader.

I lovens tilfelle begjæres fraværdsdom avsagt.

* * *

Denne stevning i 13 – tretten – eksemplarer, hvorav ett er sendt retten, ett er sendt motpartens advokat direkte og elleve er beholdt her.

Oslo, 11. mai 2016
Advokatfirmaet Lund & Co DA

Stein Erik Stinessen
Advokat (H)

Avtale mellom

AGDER ENERGI VANNKRAFT AS

Org. nr. 882 973 972
(nedanfor kalla Konesjonæren)

og

KONSESJONSKRAFT IKS

Org. nr. 971 330 937
(nedanfor kalla KIKS)

På vegne av Arendal, Audnedal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornnes, Flekkefjord, Froland, Grimstad, Hægebostad, Iveland, Kvinesdal, Lindesnes, Marnardal, Sirdal, Valle, Vennesla, Åmli og Åseral kommunar, Aust-Agder fylkeskommune og Vest-Agder fylkeskommune

om

LEVERING AV KONSESJONSKRAFT I 2016

§ 1 Kva avtalen gjeld

Avtalen regulerer levering av konsesjonskraft frå Konsesjonæren til KIKS. Deltakarkommunane i KIKS har gjennom selskapsavtalen overlete til selskapet å ta ut og forvalte konsesjonskraftrettane.

Avtalane som deltakarkommunane i KIKS har med Konsesjonæren, inkludert avtalen som KIKS sin rettsforgjengar Konsesjonskraftfondet for Aust-Agder IKS (KAA) har med Konsesjonæren, blir vidareført som dei er.

Nærværande avtale inneber at KIKS trer inn i deltakarkommunane og KAA sine plikter og rettar knyta til fylgjande avtalar:

- Konsesjonskraftfondet for Aust-Agder IKS, datert 9. februar 2011
- Åseral kommune/ Vest-Agder fylkeskommune, datert 31. mai 2012
- Kvinesdal kommune, datert 22. september 2011
- Sirdal kommune, datert 22. mars 2004
- Vennesla kommune, datert 3. oktober 2011
- Audnedal kommune, datert 29. september 2011
- Hægebostad kommune, datert 3. oktober 2011
- Lindesnes kommune, datert 3. oktober 2011
- Marnardal kommune, datert 30. september 2011
- Flekkefjord kommune, datert 10. oktober 2011

§ 2 Marnardal og Audnedal

Partane er samde om ei presisering knytt til ein feil i Vedlegg II i kontraktane for Audnedal og Marnardal kommunar. Det fylgjer her at «Skatter (alle betalte skatter)» skal vere med i berekningsgrunnlaget for sjølvkostprisen. Partane er samde om at det ikkje er blitt praktisert slik tidlegare, og at det også for framtida berre skal vere produksjonsrelaterte skattar som skal vere med i berekningsgrunnlaget.

§ 3 Prisvilkåret i Mandalsvassdraget

Ved kgl. res. av 6. desember 2013 fekk Konsesjonæren løyve til riving av dammar i Nåvatn/Skjerkevatn og bygging av nye dammar og auka regulering i Skjerkevatn. Vedtaket omfatta både ny reguleringskonsesjon i Skjerkevatn og vilkårsrevisjon av fylgjande fem eldre reguleringskonsesjonar i Nåvatn, Skjerkevatn og Ørevatn:

- Kgl. res. av 29. august 1924
- Kgl. res. av 29. juli 1932
- Kgl. res. av 4. september 1936
- Kgl. res. av 30. juli 1939
- Kgl. res. av 11. desember 1953

Prisvilkåret i desse konsesjonane er endra til OED-pris.

OED har i brev datert 30. mars 2015 skrive at departementet i samband med såkalla kombinerte saker har heimel til å endre prisvilkåret for konsesjonskraft i eldre konsesjonar. I desse sakene vert einskilde konsesjonsvilkår endra i samband med eit O/U-tiltak.

Agder Energi Vannkraft meiner at OED ikkje har heimel til å endre prisvilkåret i eldre konsesjonar i samband med O/U-tiltak og at prisvilkåret fortsatt skal vere sjølvkost. Agder Energi Vannkraft har per i dag ikkje teke stilling til om selskapet aksepterer rettsoppfatninga til departementet.

35
9/5-16

Inntil spørsmålet om kva for prisvilkår som skal gjelde for dei aktuelle konsesjonskraftmengdene er endeleg avgjort ved dom eller på annan måte, godtek Agder Energi Vannkraft at konsesjonskrafta som blir levert etter dei fem eldre konsesjonane blir levert til OED-pris. Dette gjeld likevel ikkje lenger enn til 1. januar 2017.

Konsesjonskraft IKS delar ikkje Agder Energi Vannkraft AS si oppfatning av nemnde konsesjon, og meiner prisvilkåret er endra til OED-pris. For 2016 aksepterer likevel Konsesjonskraft IKS at Agder Energi Vannkraft AS ikkje har avgjort eventuelle rettslege skritt.

§ 4 Berekning av sjølvkost

Fylgjande element inngår i berekningsgrunnlaget for individuell sjølvkost (produksjonskostnader) på konsesjonskraft:

- Administrasjonsutgifter, av dette berre utgifter til kraftproduksjon
- Vedlikehaldsutgifter, av dette berre utgifter til kraftproduksjon
- Forsikringar
- Produksjonsrelaterte skattar i samsvar med NVE sine gjeldande retningslinjer. Ein presiserer at grunnrenteskatt og skattar berekna av overskott ikkje skal takast med i berekningsgrunnlaget. Inntektsskatt på normalavkastning av driftsmidla blir tatt omsyn til i prisberekninga gjennom eit eventuelt normalavkastningstillegg.
- Konsesjonsavgifter
- 2,5 % avskrivning av anleggskapitalen, eksklusiv fall og grunnnerv
- 6 % rente av anleggskapitalen
- Eventuelt andre kostnader knytt til kraftproduksjonen
- Til den berekna prisen leggst til 20 %

Anleggskapitalen består av bokførte historiske kostnader. Nye anleggskostnader blir lagt til anleggskapitalen. Når gamle anleggsdelar heilt eller delvis blir erstatta av nye delar, skal dei gamle anleggsdelane takast ut høvesvis av anleggskapitalen.

Anleggskapital og driftskostnadar knytt til reguleringsanlegg i vassdraget blir fordelt høvesvis på dei ulike kraftstasjonane etter innvunne naturhestekrefter per kraftverk.

Overføringskostnader, her meint fastledd- og marginaltapskostnader, inngår ikkje i produksjonskostnader og blir fakturert separat. Det same gjeld kostnader knytt til produksjonslinjer.

Drifts- og vedlikehaldskostnader tek utgangspunkt i Konsesjonæren si sjølvmelding. Tal for anleggskapital er basert på historisk kost og årets tilgang i Konsesjonæren sitt rekneskap. Avsetningar for framtidige kostnader inngår ikkje i grunnlaget.

Praktisering av berekninga:

Ved byrjinga av leveranseåret X vil det ligge føre endeleg rekneskap og sjølvmelding for år X-2. Partane er einige om at produksjonskostnadene for det aktuelle leveranseåret X blir basert på produksjonskostnadene i år X-2 med justering for gjennomsnittleg endring i KPI sidan utgangen av andre kvartal i år X-2. KPI-justeringa gjeld ikkje konsesjonsavgifter og eigedomsskatt.

Anleggskapitalen for det aktuelle leveranseåret X skal vere oppdatert med tilgangen frå vedkommande år, altså år X-2.

Konsesjonæren fastset sjølvkostprisen basert på elementa i denne paragrafen innan 1. desember 2015. KIKS skal ha høve til å gjere seg kjent med og kontrollere sjølvkostberekninga til og med utgangen av januar 2016.

Dersom partane ikkje blir samde om sjølvkostprisen for 2016, skal føresegna om tvisteløysing i dei vidareførte kontraktane Del I – Generelle vilkår § 10 nyttast.

Som uttrykk for middelproduksjon skal NVE sin tilsigsserie for perioden 1970-1999 nyttast.

§ 5 A konto fakturering og etteroppgjer

Fram til sjølvkostprisen for 2016 er avklart har Konsesjonæren høve til å fakturere KIKS a konto etter sjølvkostprisen for 2015 avtalt i medhald av § 4.

For konsesjonskraftvolum levert til feil pris, skal eit etteroppgjer utreknast på fylgjande måte:

Endring i pris * levert volum + Nibor 3 månader utan påslag.

Dersom det vert levert feil mengde konsesjonskraft, skal etteroppgjeret utreknast på fylgjande måte:

Endring i mengde * (Spot NO2 + profilt tillegg) + Nibor 3 månader utan påslag.

Etteroppgjeret skjer med endeleg verknad innan 30 dagar etter påkrav mellom Konsesjonæren og KIKS.

Etteroppgjer og fordeling kommunane i mellom blir administrert av KIKS, og er Konsesjonæren uvedkomande.

Dersom det blir endeleg avgjort at konsesjonskraftmengdene i dei fem konsesjonane i § 3 skal leverast til sjølvkost, skal etteroppgjeret utreknast etter denne paragrafen.

§ 6 Betaling og faktureringsrutiner

Konsesjonæren skal fakturere samla per måned for alle kraftverk til KIKS. Det er avtalt 30 dagar forfall.

Fakturaen skal innehalde spesifikasjonar per kraftverk, med volum, pris og nettap. Dersom det er to prisregime på same kraftverk, skal dette spesifiserast på fakturaen.

Nettap vert fakturert a konto, med endeleg avrekning etter årsslutt.

§ 7 Tidsperspektiv på avtalen

Avtalen gjeld for leveransar som skjer i løpet av kalenderåret 2016.

.....den, 9/5-16
For Agder Energi Vannkraft AS

.....den, 13/5-16
For Konsesjonskraft IKS

.....
Jan Tønnessen
Konserndirektør Vannkraft

.....
Glenn Qvam Håkonsen
dagleg leiar

PS 27/16 Drøftingssaker

PS 28/16 Orienteringar

PS 29/16 Rapportering - hedging, trading og formuesforvaltning

PS 30/16 Risikostrategi

PS 31/16 Status strategiplan

Saksframlegg

Konsesjonskraft IKS

<i>Saksnummer</i>	<i>Utval</i>	<i>Møtedato</i>
32/16	KIKS - Styret	01.06.2016

Forbruk til alminneleg forsyning og forbruk i kraftstasjonar

Dagleg leiar tilrår:

Forbruk til alminneleg forsyning i kraftstasjonar vert fastsett slik:

- Alt avgiftspliktig forbruk er alminneleg forsyning.
- I tillegg reknast 20% av det avgiftsfrie forbruket som forbruk til alminneleg forsyning

Saksutgreiing:

1. Bakgrunn for saka

I selskapsavtalen for Konsesjonskraft IKS er det avtalt ei overskottsdeling mellom Aust-Agder fylkeskommune og røde kommunar i Aust-Agder og mellom Vest-Agder fylkeskommune og røde kommunar i Vest-Agder.

Overskottsdelinga tek utgangspunkt i at verdien av konsesjonskrafta tilsvarande volum kraft som går til forbruk til alminneleg forsyning i vedkomande kommune skal gå attende til den einskilde kommunen, medan overskytande skal fordelast prosentvis 90/10 i Aust-Agder og 95/5 i Vest-Agder.

Det er då imperativt med ein eintydig definisjon av *forbruk til alminneleg forsyning*.

2. Kva er samanhengen mellom strategiplanen og denne saka

KIKS skal mellom anna sikre deltakarane påreknelege og gode inntekter- då må og forbruk til alminneleg forsyning vere definert.

3. Saksopplysningar

Styret gjorde i januar 2012 dette vedtaket vedrørande nettap:

«På bakgrunn av lovforståinga til NVE dokumentert i brev dagsett 23 nov 2011 vert nettapet på 10% lagt til målt kommunevis forbruk til alminneleg forsyning. Dette vert gjort gjeldande frå 1/1 2012.»

Ein søker fyrst kort å gjere greie for kva forbruk til alminneleg forsyning er.

I KTV-notat 53/2001 frå NVE framgår dette:

«Alminnelig elforsyning

Den konsesjonskraftmengde som kommunen/fylkeskommunen kan ta ut er begrenset til kommunens/fylkeskommunens behov for elkraft til alminnelig elforsyning innen kommunen/fylkeskommunen. Ved fastsettelse av eget behov tas det ikke hensyn til hverken egen kraftproduksjon eller medeierskap i andres utbygginger. Det tas imidlertid hensyn til konsesjonskraft fra andre konsesjoner/kraftverk. Alminnelig forsyning omfatter husholdninger, jordbruk, anleggsvirksomhet, tjenesteytende næringer, transport, bergverk og industri (ikke kraftintensiv industri og treforedling). Elkraft til togdrift (transport) skal inngå i alminnelig forbruk. Dersom kjelekraft erstatter elkraft til alminnelig elforsyning bør denne kunne inngå ved fastsettelse av konsesjonskraftmengde til alminnelig elforsyning. Forbruket av elkraft i kraftstasjoner, kraftselskapenes administrasjonsbygninger mv. som er beliggende innen kommunen, bør også kunne inkluderes ved fastsettelsen av konsesjonskraftmengde til alminnelig elforsyning. Mens kraft som går til kraftverkets drift; pumping, magnetisering, drift av hydrauliske anlegg mv. ikke skal medregnes i forbruk til alminnelig forsyning.»

Korleis følger vi opp dette:

Det følger av KTV-notatet at forbruket i kvart kraftverk består av fleire element som skal handsamast ulikt i høve forbruk til alminneleg forsyning. Vi hentar inn oppgåver frå Sira-Kvina kraftselskap, Agder Energi Vannkraft og Otra Kraft over forbruket i kraftstasjonane, både det totale forbruket og det avgiftspliktige forbruket.

Gjeldande retningsliner for særavgifter på eige forbruk av elektrisk kraft:

Eg har sakså følgjande frå føresegn om særavgifter frå toll og avgiftsdirektoratet:

« § 3-12-1 Saklig virkeområde

- 1) Avgiftsplikten omfatter forbruk av elektrisk kraft.
- 2) Avgiftsplikten etter første ledd omfatter også elektrisk kraft som leveres uten vederlag eller uttas til eget avgiftspliktig forbruk hos nettselskap eller produsent.
- 3) Forbruk som har direkte sammenheng med kraftproduksjon og fordeling omfattes ikke av avgiftsplikten.»

I utdrag frå rundskriv 10/2014 frå toll og avgiftsdirektoratet heiter det mellom anna:

«Vedr. pkt. 2 i retningslinjene (sjå over): Fritak for kraft levert i direkte sammenheng med produksjonen

Kraft til følgende formål er fritatt for avgift:

- Til drift av magnetiseringsmaskiner for de generatorer som har separat magnetisering
- Til pumping av vann til ovenforliggende magasiner
- Til dekning av transformator- og overføringstap
- Til nødvendig lys og oppvarming av kraftomformer- og transformatorstasjoner. Fritaket gjelder kun stasjoner som har funksjonell tilknytning til selve produksjonen.
- Til lys og oppvarming i maskinsal, kontrollrom, verksted, koblingsanlegg, lukehus, luker og grunder, hjelpeanlegg til kjøling, ventilasjon, måling og luftfukting.»

4. Vurdering

Vi tolkar retningslinjene slik at alt avgiftspliktig forbruk fell innfor omgrepet forbruk til alminneleg forsyning.

Samstundes vil og noko forbruk jfr. KTV-notat 53/2001 ikkje vere ein del av det avgiftspliktige forbruket, og er såkalla avgiftsfritt forbruk. Dette er typisk ljøs, varme, ventilasjon i kontrollrom/verkstad og maskinsal. Avdi ein del av eigeforbruket ikkje vert målt, vert det vanskeleg å fastsetje kor stort dette er. Noko av behovet for oppvarming vert og dekt gjennom tap som avgjev varme. Dette vert ikkje målt og er uråd å volumdefinere.

Datagrunnlaget vårt no er:

Totalt forbruk elektrisk kraft i kvart kraftverk – anslag.

Avgiftspliktig forbruk – dels målt og dels anslag.

Korleis konkludere:

Det er naudsynt med ei skjønsmessig fordeling avdi det manglar objektive tal for delar av eigeforbruket og fordeling av forbruket mellom dei ulike føremåla.

Konklusjon:

Når vi har forbruket i kvart kraftverk trekker vi ut avgiftspliktig bruk av kraft. Det avgiftspliktige forbruket er alminneleg forsyning. Av restforbruket, altså det avgiftsfrie forbruket, reknar vi at 20 % av forbruket er innafør det som NVE definerer som forbruk til alminneleg forsyning og som ikkje allereie er inkludert i avgiftspliktig omsetning.

Med andre ord er forbruk til alminneleg forsyning både det avgiftspliktige forbruket i kraftstasjonen og 20 % av det avgiftsfrie forbruket.

Kvifor?

Når det avgiftspliktige forbruket er inkludert i forbruk til alminneleg forsyning, vil størstedelen av restforbruket i det einskilde kraftverket vere produksjonsrelatert.

Saka vil bli drøfta med porteføljeutvalet før handsaming i styret.

Vedlagt saka følgjer utkast til endeleg avrekning av forbruk til alminneleg forsyning for rekneskapsåret 2015.

Valle, den 06.05.2016

Glenn Qvam Håkonsen
dagleg leiar

Vedlegg

- 1 Føresegn særavgift på bruk av eigenprodusert elektrisk kraft
- 2 Avrekning forbruk 2015

Utdrag fra Forskrift om særavgifter

§ 3-12-1. Saklig virkeområde

- (1) Avgiftsplikten omfatter forbruk av elektrisk kraft.
- (2) Avgiftsplikten etter første ledd omfatter også elektrisk kraft som leveres uten vederlag eller uttas til eget avgiftspliktig forbruk hos nettselskap, transportør eller produsent.
- (3) Forbruk som har direkte sammenheng med kraftproduksjon og fordeling omfattes ikke av avgiftsplikten.

§ 3-12-2. Når avgiftsplikten oppstår

Avgiftsplikten oppstår ved levering av elektrisk kraft til forbruker og ved uttak til eget bruk hos nettselskap, transportør eller produsent.

§ 3-12-3. Avgiftsgrunnlag, -beregning og -sats

- (1) Avgiften beregnes pr. kWh.
- (2) Avgiften beregnes for hvert kvartal. Ved utskrivning av forskuddsfaktura for del av avlesningsperiode (a konto utskrivninger), skal det foretas skjønnsmessige avgiftsberegninger.
- (3) ...

§ 3-12-6. Avgrensning mot administrasjonsbygg

(1) Adgangen til å motta elektrisk kraft med redusert avgiftssats eller fritak fra avgift omfatter ikke leveranser til administrasjonsbygg. Som administrasjonsbygg anses bygg hvor arealet knyttet til administrasjon utgjør 80 pst. eller mer av byggets totale areal. Det skal betales full avgift av all kraft levert til slike bygg.

(2) For foretak som har montert egne målere for kraft levert til administrasjonsbygg, skal faktisk forbruk legges til grunn ved fastsettelse av avgiftsgrunnlaget. Foretak uten slike målere skal opplyse nettselskapet om hvor stor andel av den leverte kraften som er avgiftspliktig.

§ 3-12-14. Gjennomføring av fritakene

- (1) Fritakene for leveranser av kraft levert til foretak gjennomføres ved at nettselskapet etter mottatt dokumentasjon leverer kraft uten fakturering av avgift.
- (2) Dersom det for ett abonnement leveres kraft til formål som dels faller innenfor og dels utenfor avgiftsfritaket, skal det foretas en fordeling av kraftforbruket.

§ 3-12-15. Dokumentasjon for fritak

(1) Fritaksberettigede foretak må fremlegge følgende dokumentasjon for nettselskapet:

- a) ...
  - b) ...
  - c) ...
  - d) ...
  - e) egenerklæring som viser fordelingen mellom kraft som er fritatt fra avgift og kraft som benyttes til andre formål. Fordelingen skal kunne sannsynliggjøres.
- (2) Dokumentasjonen etter første ledd skal ikke være eldre enn ett år. Den som avgir dokumentasjonen er ansvarlig for at opplysningene er riktige og fullstendige. Nettselskapet skal oppbevare dokumentasjonen i ti år.

Utdrag fra Rundskriv nr 10/2014

Toil- og avgiftsdirektoratets kommentarer:

2. Fritak for kraft levert i direkte sammenheng med produksjon

(jf. stortingsvedtaket § 2 bokstav l, forskrift om særavgifter (heretter "saf.") § 3-12-1)

Kraft til følgende formål er fritatt for avgift:

- til drift av magnetiseringsmaskiner for de generatorer som har separat magnetisering
- til pumping av vann til ovenforliggende magasiner
- til dekning av transformator- og overføringstap
- til nødvendig lys og oppvarming av kraftomformer- og transformatorstasjoner. Fritaket gjelder kun stasjoner som har funksjonell tilknytning til selve produksjonen
- til lys og oppvarming i maskinsal, kontrollrom, verksted, koplingsanlegg, lukehus, luker og grunder, hjelpeanlegg til kjøling, ventilasjon, måling og luftfukting.

14. Redusert sats/avgiftsfritak for leveranser i tiltakssonen

(jf. stortingsvedtaket § 1 andre ledd bokstav b og § 2 bokstav k, saf. § 3-12-12)

Avgiftssatsen for leveranser til Finnmark og følgende kommuner i Nord-Troms: Karlsøy, Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord (tiltakssonen) skal i henhold til avgiftsvedtakets § 1 andre ledd være 0,45 øre.

....

17. Beregningsgrunnlaget

(jf. saf. § 3-12-3)

17.5 Uttak til eget bruk (egenprodusert kraft)

Som egenprodusert kraft anses: Kraft produsert i anlegg som forbrukeren helt ut eier, eller den kraftkvote som tilfaller denne som deltaker i et sameie som produserer kraften. Avgiftsplikten knytter seg her til forbrukt kvantum. Dersom den elektriske kraften ikke blir målt, kan e-verkets begrunnede anslag over uttaket legges til grunn.

Agder Energi v/Petter Hauge 5/2 2016- Kommunevis forbruk alminneleg forsyning (FAF)

Agder Energi v/Martin Lysne 15/2 2016- forbruk AEVK drevne kraftstasjonar

Otra Kraft v/Torleiv Bjørgum feb 2016- Brokke og Holen kraftverk

Alle tal i kWh

	Kvinesdal		Sirdal		Åseral		Bykle		Valle	
	Brutto kr verk	Forbruk alm. forsyning	Brutto kr verk	Forbruk alm. forsyning	Brutto kr verk	Forbruk alm. forsyning	Brutto kr verk	Forbruk alm. forsyning	Brutto kr.verk	Forbruk alm. forsyning
AE Nett		85 920 956		69 072 106		26 829 832		53 166 547		24 214 446
AE Kraftverk										
Logna					363 000	90 000				
Smeland					580 000	20 000				
Skjerka					273 000	170 000				
Håverstad					495 000	20 600				
Brokke						91 000			2 077 000	581 000
Holen							1 668 000	-		299 200
Skarg							278 000			
Kuli			50 000	20 000						
Osen			50 000	-						
Finså			386 600	45 000						
				68 320						
Høylandsfoss	97000	32 000								
		13 000								
Hisvatn		4 980								
SK Roskrepp			1 261 500	14 633						
				249 373						
SK Kvinen			1 392 000	161 472						
				246 106						
SK Solhom	1843500	213 846								
		325 931								
SK Tjørhom			823 800	95 561						
				145 648						
SK Tonstad			3 786 500	439 234						
				669 453						
Sira-Kvina										
Sum kr verk	1 940 500	589 757	7 750 400	2 170 800	1 711 000	598 200	1 946 000	389 200	2 077 000	880 200
Sum FAF		86 510 713		71 242 906		27 428 032		53 555 747		25 094 646
Nettap 10%		8 651 071		7 124 291		2 742 803		5 355 575		2 509 465
Frådrag Eramet		65 000 000		72 000 000						
Sum		30 751 541		8 537 997		30 769 035		59 300 522		28 484 311
Førebelse tal		30 627 658		8 271 127		30 769 035		59 728 642		28 484 311
Diff		123 883	-	266 870	-	-	-	-428 120	-	-

Gule tal er førebelse tal og sett lik oppgjevne tal for 2014.

Oppgjevne forbrukstal er kvalitetssikra.

Mogeleg modell:

Valle 4/5 2016

Arne Tronsen

Inntil endelege tal ligg føre og det er gjort grundige vurderingar av fordeling vert det gjennomført førebels avrekning for 2015 slik:

Avgiftspliktig forbruk vert rekna som forbruk til alminneleg forsyning

Av avgiftsfritt forbruk vert 20% rekna som forbruk til alminneleg forsyning

Tap vert inntil vidare rekna som produksjonsrelatert

Avgiftspliktig forbruk 2015 SKK er sett til 11,6% % av totalforbruket i medhald av oppgåver 5/4 2016

AE-nett epost P Hauge 5/2 2016

AEVK-epost M Lysne 22/2 2016

SKK- epost 5/4 2016

Saksframlegg

Konsesjonskraft IKS

<i>Saksnummer</i>	<i>Utval</i>	<i>Møtedato</i>
33/16	KIKS - Styret	01.06.2016

KIKS arbeid med energimeldinga

Dagleg leiar tilrår:

KIKS skal arbeide for at konesjonskraftordninga skal bestå. KIKS skal arbeide for at verdien av konsesjonskrafta ikkje skal forringes. KIKS skal arbeide for at konsesjonskraftordninga kan forenklast.

Saksutgreiing:

1. Bakgrunn for saka

15 april kom stortingsmelding 25 (2015-2016), også kalla energimeldinga. I denne meldinga blir konsesjonskraftordninga satt i spel og heile prosessen har så langt gått med rekordfart.

2. Kva er samanhengen mellom strategiplanen og denne saka

KIKS skal vakte og forsvare deltakarane sine rettar

3. Saksopplysningar

Det er venta at energi og miljøkomiteen vil sende si innstilling til stortinget 6 juni, og at energimeldinga vil handsamast i stortinget 13 juni. Sjå vedlagte skriv frå LVK og KIKS adm.

4. Vurdering

Arbeidet med å forsvare rettane er i aller høgste grad ei politisk sak, det er difor viktig at politikarane tek aktiv del i arbeidet med energimeldinga.

KIKS har tett dialog med kraftfylka og LVK, og vil søkje å oppdatere deltakarane mest mogleg i prosessen.

KIKS må kommunisere tydeleg:

* **Konsesjonskraftordninga må bestå.** Det er ein 100 år gamal samfunnskontrakt som deler noko av overskotet (deltakarane betaler sjølvkost) med kommunane kor verdien er skapt. Det at det er eit volum og ikkje kronebeløp, gjer det robust for tidens tann og gir kommunane handlingsrom i korleis dei vil handtere verdien, samstundes som kraftselskapa er sikra mot

svingninger i kraftpris på konsesjonskrafta, dei får sjølvkost. Konsesjonskraftordninga er ein god fordelingsnøkkel.

* Verdien av konsesjonskraftordninga skal ikkje forringes. Det er ikkje berre «rike» fjellkommunar som får konsesjonskraft, og kommunane er avhengig av konsesjonskraftinntekter for produksjon av velferdstenester. Fylkeskommunane sin sekundærrett bidrar til ei jamnare fordeling.

* Det er moglegheiter for forenklingar i konsesjonskraftordninga. LVK og KIKS har arbeidd i mange år med forenklingar i konsesjonskraftordninga. T.d. har LVK for 10 år sidan spilt inn nytten av å harmonisere dei to sjølvkostregima (individuell og OED) til eitt.

Valle, den 24.05.2016

Glenn Qvam Håkonsen
dagleg leiar

Vedlegg

- 1 Notat frå LVK
- 2 Arbeidsnotat frå KIKS

ENERGIMELDINGEN – MELD.ST.25 (2015-2016)

Regjeringen foreslår «å oppnevne en ekspertgruppe som skal gi anbefaling om omlegging av ordningene med konsesjonskraft og -avgift for vannkraft. Formålet er å oppnå en effektiv og samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av vannkraftressursene på en bedre måte.» (s. 187)

Forslaget er av mange forstått som et ønske om å avvikle konsesjonskraftordningen.

LVK vil på vegne av sine 173 konsesjonskraftberettigede kommuner sterkt motsette seg en avvikling av konsesjonskraftordningen eller en svekkelse av ordningens økonomiske innhold. Konsesjonskraftordningen må bestå, og ordningens økonomiske innhold må videreføres.

LVK imøteser likevel innenfor denne rammen forslag til forenklinger og moderniseringer.

1. **«Disse fordeler skal kommunen ha for derved å få del i de naturrikdommer som gjennom reguleringen blir tatt i bruk av andre.»**

Slik formulerte en enstemmig Høyesterett i Kvam-dommen fra 1984 formålet med konsesjonskraftordningen.

Helt fra konsesjonslovene fra 1909 har det vært bred politisk enighet om at de distrikter som avstår sine naturressurser til storsamfunnet, har krav på en rettmessig andel av verdiskapingen. Man skal la distriktene «*få en rundelig andel i de værdier som skapes indenfor deres grænser (...)»*, uttrykte Johan Castberg under stortingsforhandlingene, og la til at «*det er absolut uriktig»* at storsamfunnet «*tar værdierne ut av distrikterne uten vederlag.»*

Når energimeldingen uttaler at «*Avståelse av konsesjonskraft og -avgift svekker investeringsinsentivene og lønnsomheten i kraftverkene direkte»*, bryter dette fundamentalt med det som har vært den rådende oppfatning av konsesjonskraftordningen og ordningen med konsesjonsavgifter gjennom vannkraftens og konsesjonslovgivningens mer enn hundre år:

Konsesjonskraft er et vederlag for å avstå verdifulle naturverdier. Konsesjonskraft er derfor ingen skatt, og har ingen fiskal begrunnelse.

Konsesjonsavgifter er en kompensasjon for de generelle skader og ulemper et lokalsamfunn blir påført ved større vannkraftanlegg, som for eksempel tørrlegging eller redusert vannføring, oppdemming av naturområder og inngrep i landskapsverdier. Konsesjonsavgifter er «*langt på vei begrunnet i et synspunkt om ytelse mot ytelse»*, jf. Frøystul-dommen i Høyesterett i 2000. Derfor er heller ikke konsesjonsavgifter en skatt, og de har heller ingen fiskal begrunnelse.

Det er knyttet tre produksjonsfaktorer til en vannkraftutbygging: arbeid, økonomisk kapital og naturkapital. En utbygging som ikke kan betjene kostnadene ved disse tre produksjonsfaktorene er verken samfunnsøkonomisk eller bedriftsøkonomisk lønnsom, og skal ikke gis konsesjon.

2. **200 kommuner og 13 fylkeskommuner er gitt en lovbestemt rett til konsesjonskraft med samme varighet som den konsesjonen retten er et vilkår for. Slike rettigheter kan ikke avvikles.**

I tillegg til loven fremgår retten til konsesjonskraft av den enkelte konsesjon, og er et vilkår for denne. De konsesjonskraftberettigede kommuner og fylkeskommuner har gitt sine tilsagn til konsesjon i tillit til at en konsesjon vil utløse disse rettigheter, og har deretter innrettet seg i tråd med dette.

Spørsmålet om en omlegging av konsesjonskraftordningen til en økonomisk kompensasjon ble vurdert og forkastet av et enstemmig Energilovutvalg, jf. NOU 1985:9, med følgende begrunnelse:

«Kommuner med rett til konsesjonskraft vil gjøre krav på denne fremover. Det vil derfor være grenser for adgangen til å gi en regel om økonomisk kompensasjon til erstatning for konsesjonskraft tilbakevirkende kraft. (...) Lovfesting av økonomisk kompensasjon vil sannsynligvis bare kunne gjelde med virkning for nye konsesjoner.»

3. Kommunene betaler produksjonskostnadene for konsesjonskraft, og konsesjonær lider ikke noe tap.

Samlet konsesjonskraftmengde til om lag 200 kommuner og 13 fylkeskommuner er 6-7 % av samlet kraftproduksjon. Denne kraften mottar vertskommunene som sin andel av verdiskapningen kraftproduksjonen gir opphav til. De resterende 93-94% av kraftproduksjonen kommer kraftselskapene og deres offentlige eierne til gode.

Konsesjonæren lider imidlertid ikke tap på kraftavståelsen, men går kun glipp av en fortjeneste idet konsesjonskraftmottakeren må betale det det koster å produsere konsesjonskraften.

Kommunene kan etter loven benytte kraften etter eget skjønn. Verdien ligger i at kommunene kan videreselge kraften i markedet, eller gjøre bruk av kraften til egne formål i kommunen.

4. Ekspertgruppens mandat må begrenses til en gjennomgang av konsesjonskraftordningen med sikte på forenkling og modernisering.

LVK har i siden begynnelsen av år 2000 påpekt behovet for en *forenkling* av konsesjonskraftordningen ved en sammenslåing av prisregimene før og etter 10. april 1959. I faktaark 1/2004 uttaler NVE at:

«OED vurderer for tiden å harmonisere prisene for konsesjoner gitt før og etter 10.04.1059.»

Kraftbransjen ved Energi Norge og vertskommunene og vertsfylkene ved LVK og De Samarbeidende Kraftfylker (nå Kraftfylka) drøftet forut for dette i det såkalte Ljøgodtutvalget flere forslag til forenklinger og moderniseringer av konsesjonskraftordningen og konsesjonsavgiftsordningen. Av forskjellige grunner munnet ikke arbeidet ut i konkrete forslag til forenklinger og moderniseringer.

LVK mener det er behov for å gjenoppta de saker som ble drøftet i dette utvalget, blant annet om sammenslåing av de to prisregimene for konsesjonskraft, slik også Energimeldingen påpeker.

I Energiutredningen, NOU 2012:9, uttalte videre et bredt sammensatt utvalg, blant annet med flere departements- og kraftverksrepresentanter følgende:

«Det er grunn til å reise spørsmål om de institusjonelle ordningene som historisk er etablert rundt vannkraften, er like egnet til å organisere verdifordelingen mellom stat, utbygger og berørte distrikt for framtidens fornybarpolitikk. De gjeldende fordelingsordningene, som det fram til i dag har vært alminnelig enighet om, er basert på egenskaper ved tradisjonelle vannkraftverk og er ikke like relevante for morgendagens vannkraftverk – pumpekraftverk, effekt- og elvekraftverk. Det er registrert økende lokal motstand mot nye vannkraftanlegg begrunnet i slike forhold.»

I tillegg til en sammenslåing av de to prisregimene, trenger konsesjonskraftordningen en *modernisering* i tråd med den moderniseringen norske vannkraftanlegg har gjennomgått. Dagens og

morgendagens vannkraftutbygging gir ikke rett til konsesjonskraft på samme måte som de eldre reguleringsanlegg, til tross for at naturkapitalinnsatsen kan være like stor fra de berørte distrikt. En nødvendig modernisering av konsesjonskraftordningen i regi av den varslede ekspertgruppen vil kunne sikre den samme verdifordelingen mellom stat, utbygger og kommune som for gjeldende vannkraftanlegg.

Melding til Stortinget nr 25 2015-2016

Notat frå dagleg leiar i Konesjonskraft IKS

Notatet har mest merksemd på konesjonskraft, handlar og noko om konesjonsavgifter.

Kva er konesjonskraft og konesjonsavgifter?

Når eit vassdrag vert regulert følgjer det med økonomiske forplikingar andsynes dei kommunane det gjeld. Dette er ein del av den einkilde vassdragskonesjon som er gjeve i medhald av vassdragsreguleringslova og ervervslova (industrikonesjonslova).

Staten mottok og konesjonsavgifter- i 2015 var samla konesjonsavgifter 780 mill kr; den statlege delen var på 153 mill kr.

Når det gjeld konesjonskraft har fylkeskommunane ein sekundær rett.

Det historiske utgangspunktet:

Utgangspunktet for konesjonskraftordninga finn vi i stortingsdokumenta frå 1917, med stortingsrepresentanten Johan Castberg sine ord:

Man tar verdiene ut av distriktene og fører dem på traad ned til industricentrene og byerne, tømmer bygderne, tømmer landdistriktene, særlig fjellbygdene, for deres verdier og det er absolutt uriktig. Det er uriktig, baade nationaløkonomisk set og uriktig, jeg hadde nær sagt, rent juridisk set ogsaa.

Hjemfaldsretten er langsiktig, indløsningsretten er langsiktig, men bestemmelsen om kraftavståelse kan komme til at virke straks.

Det ligg eit verdifordelingsperspektiv til grunn for konesjonskraftordninga. Denne retten vart og etablert for å gje kommunane ressursar til å kunne følgje opp ansvaret for alminneleg forsyning i eigen kommune. Dette ansvaret vart etablert som ein del av arbeidsdelinga mellom stat, private og kommunar.

Vassdragslovgjevinga etablerte i røynda ein samfunnskontrakt med pårekeleg fordeling av verdiskapinga, i tillegg til at den sikra nasjonal kontroll med denne verdiskapinga. Dette førte til at norsk vasskraftutbygging har vore mogeleg, sjølv om den i einskildsaker har vore konfliktfylt. Desse konfliktane tyder ikkje på at ordninga har vore feil, men at sterke interesser har stått mot kvarandre

Meldinga varslar endringar når det gjeld konesjonskraft og konesjonsavgifter:

I avsnitt 15.2 heiter det mellom anna:

Avståelse av konesjonskraft og -avgift svekker investeringsinsentivene og lønnsomhetene i kraftverkene direkte.

Dersom ein skal betre vilkåra for ny kraftutbygging gjennom å endre desse vilkåra, betyr dette ei omfordeling av verdiar frå kommunar og fylkeskommunar til kraftverkseigarar og til staten. Auka overskott fører til auka overskottsskattar.

Dette skjer etter at det er opna for privat eigarskap til 1/3 av selskap som har rettar som er heimla i industrikonsesjonslova. Dette skjer samtidig med at det er planar for privatisering av Statkraft

Kva meiner regjeringa om konsesjonskraft og konsesjonsavgifter?

I avsnitt 15.2.7 Konsesjonskraft og konsesjonsavgifter heiter det;

Olje og Energidepartementet tar sikte på å oppnevne en ekspertgruppe som skal gi anbefalinger om omlegging av ordningene med konsesjonskraft og konsesjonsavgift for vannkraft. Departementet legger opp til at ekspertgruppen skal ha økonomisk og juridisk kunnskap om energi- og vassdragsområdet, og at vassdragskommunene skal være representert i gruppen. Formålet med ekspertgruppen er å oppnå målet om en effektiv og samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av vannkraftressursene på en bedre måte. Arbeidet skal også ha som mål å forenkle ordningene. Forslag til regelverksendringer må vurderes opp mot eksisterende plikter til å avgi konsesjonskraft og betale konsesjonsavgift.

Konsesjonskraft og -avgift ble innført i lovverket tidlig på 1900-tallet. Den gang var det først og fremst staten og bykommunene som bygget ut vannkraft. Opprinnelig skulle plikten til å avgi konsesjonskraft sikre at også distriktene hvor vannkraftutbyggingen fant sted fikk tilgang på elektrisk kraft.

Med full elektrifisering og med innføring av kraftmarkedet disponerer kommunen i dag fritt over konsesjonskraften. Konsesjonskraft og -avgift sikrer utbyggingskommuner og fylkeskommuner en betydelig andel av verdiskapingen fra vannkraftproduksjonen, og fungerer også som en kompensasjon for naturinngrepet. Konsesjonskraft og -avgift er viktige inntektskilder for mange kommuner og fylkeskommuner.

Vilkår om konsesjonskraft og konsesjonsavgift kommer i tillegg til erstatninger, generelle skatter og særskattene på vannkraft. Konsesjonskraft og -avgift betales uavhengig av om selskapet har overskudd, og uavhengig av om kraftverket er i drift eller ikke. Avståelse om konsesjonskraft og -avgift svekker investeringsinsentivene og lønnsomhetene i kraftverkene direkte.

Konsesjonskraft og -avgifter gir ikke kraftverkseierne optimale insentiver til samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av vannressursene. Ordningene kan føre til at ellers lønnsomme prosjekter ikke blir gjennomført. Samtidig gir ordningen gode og relativt stabile inntekter til utbyggingskommunene og fylkeskommunene. Dagens system med ulik beregning av konsesjonskraftpris for konsesjoner før og etter 1959 gir ulike insentiver til utbygger og utbyggingskommune, særlig ved opprusting og utvidelse av eldre kraftverk.

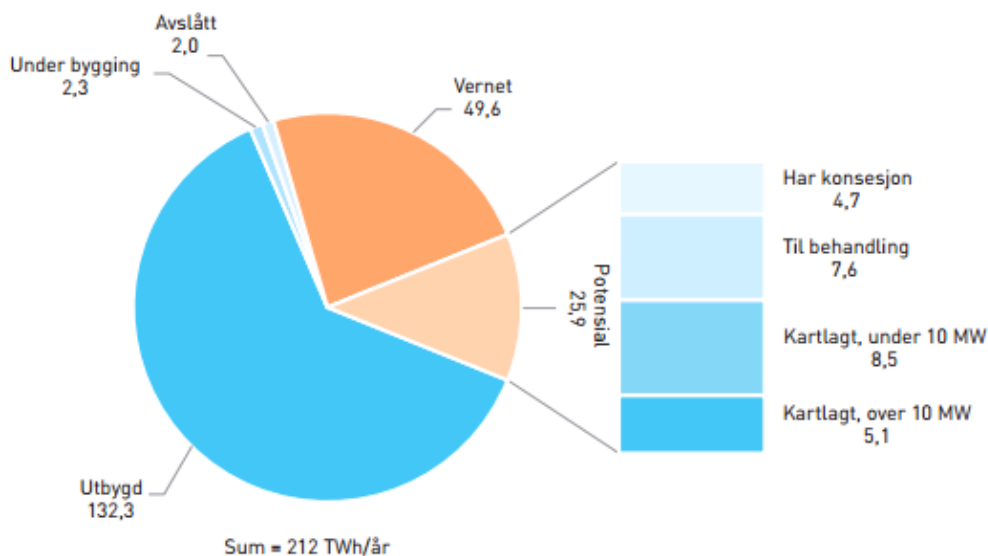
For konsesjonsavgiftene har det med årene oppstått betydelige forskjeller i avgiftsatsene som kommer til utbetaling.

Ordningene sikrer ikke likebehandling verken mellom utbyggingskommunene eller mellom kraftselskapene. I tillegg er dagens ordninger kompliserte og tidkrevende for kommunene, kraftselskapene og forvaltningen, og skaper ofte konflikter som i noen tilfeller må løses i domstolene. Forenklingen av ordningen vil kunne spare tid og ressurser og samt gi et mer oversiktlig og forutsigbart system.

Kva er i røynda verkekrinsen til innspelet frå regjeringa?

Gjeld dei tenkte endringane for den delen av norsk vasskraft som i dag ikkje er utbygd, eller er målsettinga i røynda å endre noverande regime for alle konsesjonar som er gjevne sida sola sto opp over norsk vassdragslovgjeving?

Potensiale for ny norsk vasskraftutbygging.

(Saksa frå energimeldinga)

Regjeringa ønskjer å forenkle lovverket og gjere konsesjonshandsaminga enklare gjennom mellom anna å avvikle samla plan som forvaltningsverktøy.

Av potensialet på 25,9 TWh har prosjekt 4,7 TWh fått konsesjon og 7,6 TWh er til handsaming. Det er kartlagt prosjekt på totalt 13,6 TWh, av dette er 5,1 TWh ny stor vasskraft.

Det er rekna med eit potensiale på opprustnings og utvidingsprosjekt på tilsaman 3,7 TWh; av dette er 1,4 TWh til handsaming.

Det ligg ikkje føre ei analyse av kor stor del av det som ikkje er konsedert eller omsøkt pr i dag når det gjeld nye prosjekt og OU-prosjekt som betrar reguleringsevna i norske vassdrag. Truleg ligg dette på mellom 6 og 7 TWh; og det er dette som må handsamast i samsvar med vassdragsreguleringslovgjevinga.

Kva er stoda for norsk vasskraft i dag?

I avsnitt 17.1 i meldinga som omhandlar effektiv utnytting av lønsame fornybare ressursar heiter det:

I dag er Norge den største vannkraftprodusenten i Europa og syvende største i verden. Eitt av regjeringens mål er å styrke Norges rolle som leverandør av fornybar energi.

Den regulerbare vannkraften, utstrakt bruk av elektrisitet til mange formål og tidlig markedsomlegging av kraftsektoren gir fortrinn i et Europa som skal gå i samme retning.

Det er planar om ytterlegare utvekslingskapasitet med utlandet. Regjeringa vil legge vekt på samfunnsøkonomisk lønsemd i konsesjonsbehandlninga. Regjeringa vil opne for at andre enn Statnett kan byggje og drive nye kablar. Dette er i røynda eit privatiseringstiltak.

Lønsemd og investeringsincentiv

I avsnitt 15.1 som omhandlar vasskrafta som ryggraden i energiforsyninga heiter det mellom anna:

Den store regulerbare vannkraft vil fortsatt være ryggraden i energisystemet vårt. Behovet for reguleringsevne og fleksibilitet forventes å øke i årene som kommer.

---Det er nå et betydelig behov for vedlikehold og reinvesteringer fremover.

Regjeringen ønsker en mer effektiv konsesjonsbehandling og foreslår også at samlet plan for vassdrag avvikles for å forenkle prosessen frem mot konsesjon. Regjeringen vil legge til rette for en forsvarlig utnyttelse av det gjenværende potensialet for ny vannkraft.

Olje og energidepartementet sikter på å oppnevne en ekspertgruppe som skal gi anbefalinger om omlegging av ordningene med konsesjonskraft og avgift for vannkraft. Formålet er å oppnå en effektiv og samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av vannkraftressursene på en bedre måte.

I avsnitt 15.2 Vannkraften er ryggraden i energiforsyningen, heiter det mellom anna:

Lønnsomheten i vannkraftsektoren er svekket de siste årene. Samtidig er det økende behov for nødvendige reinvesteringer i eldre anlegg.

Energiproduksjon som bidrar med reguleringsevne eller gunstig produksjonsprofil over året og døgnet blir enda viktigere når en større andel av kraftproduksjonen ikke er regulerbar.

Regjeringen mener at det er viktig å ta vare på og utvikle kraftverk som har disse egenskapene og ønsker at det gjennomføres lønnsomme investeringer, reinvesteringer, opprustning og utvidelse i vannkraft. Formålet er å opprettholde og videreutvikle reguleringsevnene i det norske vannkraftsystemet.

avsnitt 15.5.1 Elsertifikatmarkedet etter 2020, heiter det mellom anna:

Regjeringen vil ikke innføre nye mål under elsertifikatsystemet etter at fristen under det eksisterende systemet løper ut i 2021.

Ny produksjon av fornybar energi kommer i stor grad i tillegg til eksisterende produksjon, og bidrar til å presse prisene ned. Dette svekker verdien av de eksisterende fornybare energiressursene og lønnsomheten av nødvendige reinvesteringer og vedlikehold i vannkraften. Reduserte kraftpriser svekker også incentivene til teknologiutvikling og energieffektivisering.

Det går fram av energimeldinga sjå sitat frå 15.5.1 at det er fallande prisar som til dels er forårsaka vår eiga satsing på auka fornybar energi som har svekka lønsemda i kraftverksbransjen dei siste åra. Teknologirevolusjonen innafor sol og vind har og vore sterkt medverkande til dette prispillet.

Når det vert stilt spørsmål med konsesjonskraft og konsesjonsavgiftsordningane, bør det samstundes stillast spørsmål med om gjeldande skattesystem gjev dei rette investeringsincentiva. Kraftprisane har variert mykje dei seinare åra og er no på det lågaste nivået sett i eitt ti års perspektiv. KIKS

kjenner ikkje til kraftverksprosjekt som ikkje har vorte gjennomført grunna plikt til å levere konsesjonskraft og betale konsesjonsavgift. Men kjenner til prosjekt som har vorte utsett grunna gjeldande skatteregime.

Konsesjonsavgifter svekker lønsemda for kraftverket, men er altså ein del av rammeverket i dag på same måte som overskottsskattar, grunnrenteskatt og eigedomsskatt. Konsesjonskraftordninga svekker ikkje lønsemda til kraftverket på same måte som konsesjonsavgiftsordninga, sjå eige avsnitt.

Lønsemd - investeringsincentiv og konsesjonskraft/konsesjonsavgift

Ein stor del av konsesjonskrafta vert levert til gjennomsnittleg sjølvkost (OED-prisen) og er altså samla sett ikkje ei bør for kraftverka; i prisutrekninga ligg både driftsutgifter inklusive eigedomsskat, konsesjonsavgifter, nedskrivningar av kapitalen og ei avkastning som for 2015 er på 5,77 % p.a.

Både konsesjonskraft og konsesjonsavgift er knytt til innvunnen kraftauke som oppstår når vatn vert regulert eller overført. Desse pliktene gjeld den mest verdfulle delen av norsk vasskraftutbygging, den utbygginga som fører til auka reguleringsevne. Utrekninga av konsesjonskraft er standardisert og pårekeleg og fører til lik handsaming av kraftverk og kommunar/fylkeskommunar. Utrekninga og fordelinga er ikkje meir komplisert enn berekninga av grunnrenteskatten eller fordelinga av naturressursskatten.

Opprusting av dammar fører ikkje til auka plikter for kraftverkseigarane når det gjeld konsesjonskraft og konsesjonsavgift, men fører til at sjølvkost prisen på konsesjonskraft aukar på grunn av investeringskostnadane som vert tillagt kapitalgrunnlaget.

Av den vasskrafta som i dag ikkje er bygd ut, synest det som det er om lag 5 TWh som vil falle innfor konsesjonskraftordninga.

Opprustingsprosjekta vil og falle utafor konsesjonskraft/konsesjonsavgiftsordninga avdi dei ikkje endrar reguleringsevna, berre produksjonsevna. Utviklingsprosjekt kan kome inn under desse ordningane, men berre dersom anten magasin kapasiteten aukar eller at kraftverket tek i bruk ny fallhøgde. Det bør gjerast ei grundig vurdering av kor stor del av vasskraftpotensialet som fell inn under desse ordningane

Konsesjonskraft og deling av verdiskaping – kostnader for kraftverket.

Konsesjonskraft vert levert til sjølvkost, jf. tidlegare i dette notatet. Sjølvkosten er anten individuell per kraftverk for konsesjonar før 10. april 1959, eller gjennomsnittleg sjølvkost fastsett av NVE/OED for konsesjonar etter 10. april 1959. Kommunane kjøper med andre ord krafta frå kraftselskapa, til ein pris som i utgangspunktet ikkje skal medføre tap for konsesjonæren, men skal svare til kostnadane ved å produsere krafta.

Konsesjonskraft er i røynda ikkje ei bør for kraftverket, men ei overskottsdeling. Dersom marknadsprisen er lik sjølvkostprisen tener ikkje kommunen/fylkeskommunen pengar på konsesjonskrafta medan kraftselskapet får dekkja sine kostnader. Dersom marknadsprisen er høgare, går kraftselskapet glipp av overskottet på den delen av produksjonen som vert levert som konsesjonskraft, medan kommunen/fylkeskommunen oppnår eit overskott på konsesjonskrafta si.

Når kraftselskapet går glipp av ein del av overskottet, vert og overskottsskatten til staten redusert. Dette avdi kommunalt/fylkeskommunalt sal av konsesjonskraft ikkje vert ilagt overskottsskatt.

Konsesjonskraftordninga er inntektsutjamnande og godt balansert – konsesjonskraftordninga kan og sjåast på som ei garantiinntekt for kraftselskapet dersom marknadsprisane skulle vere under sjølvkostpris. Dette var tilfellet i juli 2015.

Einkvar reduksjon iplikten til å betale konsesjonsavgift og avgje konsesjonskraft er ei overføring av økonomiske verdiar frå kommunar/fylkeskommunar til kraftverkseigarar og til staten. Det er grunn til å legge merke til at saka vert teke opp rett etter at private no kan få eigedomsretten til 30% av norske vasskraftverk og samtidig med at det vert arbeidd med planar om privatisering av Statkraft.

Konsesjonskraft og konsesjonsavgifter i høve pårekelege forplikningar og lik handsaming.

Utrekninga av konsesjonskraft og konsesjonsavgifter er både standardiserte og pårekelege. Det oppstår monalege problem når NVE ikkje har naudsynt kapasitet til å følgje opp sine oppgåver. Plikta til å levere konsesjonskraft og betale konsesjonsavgift oppstår når konsesjonen blir gitt, men problemet er at NVE brukar fleire år på å rekne ut kraftgrunnlag og fordeling. Dette gir grobotn til konflikhtar mellom konsesjonærar og kommunar/ fylkeskommunar, særleg fordi partane ikkje har fått budd seg på den nye røyndomen og det kjem til kamp om store avviksoppgjær. Noko av dette skuldast sannsynlegvis den store satsinga på fornybar energi legitimert av den nordiske sertifikatmarknaden.

Konsesjonsavgifter vert fastsett på same måte som konsesjonskraft og vert betalt i medhald av satsar fastsette av NVE/OED for kvar konsesjon. Det ligg då konkrete vurderingar til grunn i høve skade og ulemper. Ordninga er altså målretta og skal vere individuell. Når prosjekta er ulike er det ikkje feil med ulik handsaming. Konsesjonsavgift skal betalast for den delen av norsk vasskraft som er mest verdifull; den auka reguleringsevna.

Konsesjonskraft og den finansielle marknaden i Norden

Konsesjonskrafta utgjer om lag 8,7 TWh pr år. Fleire fylkeskommunar og kommunar prissikrar denne krafta finansielt på Nasdaq OMX og nyttar seg av Nordpoolspot når dei sel krafta fysisk.. Konsesjonskraft IKS prissikrar om lag 825 GWh kvart år på desse marknadsplassane.

Konsesjonskraft IKS har saman med kommunar/fylkeskommunar andre sikringsbehov enn kraftverksbransjen, delvis grunna grunnrenteskatten

Kampen om provenyet

I den seinare tida har samfunnskontrakten mellom stat, kommune/fylkeskommune og private vorte erstatta av ein kamp eller omkamp om verdifordelinga. Ein ser teikn på at staten og kraftverkseigarar har same interesse; eit større overskott for kraftverkseigaren gjev og auka skatteinnkome til staten. Staten eig gjennom Statkraft SF meir enn 50% av produksjonskapasiteten innafor norsk vasskraft-reduserte forplikningar for eigarane aukar eigarinntektene for Staten. Staten sitt proveny aukar soleis utan at det er naudsynt med auke i skattesatsane.

Kampen om sanninga

Saksa frå meldinga avsnitt 15.2.7:

I tillegg er dagens ordninger kompliserte og tidkrevende for kommunene, kraftselskapene og forvaltningen, og skaper ofte konflikter som i noen tilfeller må løses i domstolene. Forenklingen av ordningen vil kunne spare tid og ressurser og samt gi et mer oversiktlig og forutsigbart system.

Det er rom for å forenkle, men at ordningane ofte skaper konflikt er ei tvilsam sanning. Det er ikkje noko som tyder på at dette forretningsområdet er meir konflikfylt enn andre forretningsområde.

Dersom regjeringa legg monaleg vekt på konfliktfrekvensen, er dette eit incitament til å demonisere ordninga for dei som finn ordninga belastande. Det er uheldig med ei slik kopling i eit stortingsdokument.

Oppsummering

Er ordninga med konsesjonskraft og konsesjonsavgifter komplisert?

Dersom ein samanliknar med utrekninga av grunnrenteskatten og fordelinga av naturressursskatten er svaret nei.

Kan ordningane gjerast enklare?

Svaret er ja.

Svekkar ordninga lønsemda?

Ja- alle skattar og avgifter gjer det.

Er det samla skatte og avgiftsnivået på norsk vasskraft i dag riktig?

Dersom nei- kvar bør endringane skje?

Er fordelinga av verdiskapinga i norsk vasskraft i dag rimeleg?

Skal staten og eigarane av norsk vasskraft (staten er den største eigaren) få ein større del av verdiskapinga på kommunanes og fylkeskommunanes kostnad?

Dette er det politiske kjernesporaet.

Synspunkt på forenklingar av lovverk og regelverk.

Konsesjonskraft IKS bør stille seg positivt til å forenkle lovverk og regelverk, men både konsesjonskraftordninga og konsesjonsavgiftene bør behaldast som ein del av eit nasjonalt verdifordelingssystem

Konsesjonskraftordninga fungerer sær godt til å fordele inntekter - den fungerer som eit inntektsutjamnande institutt.

Konsesjonsavgifter utgjer ein kommunal andel av verdiskapinga som skjer gjennom regulering av vatn – ein svært verdfull ressurs for nasjonen Noreg.

Er det grunn til å skilje mellom utrekning av konsesjonskraft/konsesjonsavgift i medhald av konsesjonar gjevne etter vassdragsreguleringslova og industrikonsesjonslova?

Er det grunn til å halde på dei to ulike prisregima vi har i dag?

Kvifor vert ikkje tilsigsseriane endra- til dømes kvart tiande år?

Bør NVE få mynde til å fastsetje middelproduksjon der det er usemje mellom partane?

Det er ønskjeleg med føresegner som tolkar forbruk til alminneleg forsyning på ein betre måte slik at ein unngår usemje mellom kommune og fylkeskommune.

Samansetjing av ekspertgruppa

Konsesjonskraft IKS har god kompetanse på lov og regelverk og har røynsle med fysisk og finansiell forvaltning av konsesjonskraft. Konsesjonskraft IKS er eigd av 20 kommunar og to fylkeskommunar og er ein av dei største konsesjonskraftaktørane.

Dagleg leiar er ein god kandidat til dette.

Valle 4/5 2016

Glenn Qvam Håkonsen

Saksframlegg

Konsesjonskraft IKS

<i>Saksnummer</i>	<i>Utval</i>	<i>Møtedato</i>
34/16	KIKS - Styret	01.06.2016
	KIKS - Representantskapet	17.06.2016

Val av revisor

Dagleg leiar tilrår:

Konsesjonskraft IKS inngår avtale om revisjonstenester for perioden 2017-2021 med BDO.

Dagleg leiar får fullmakt til å inngå avtalen.

Saksutgreiing:

1. Bakgrunn for saka

Ein skal kjøpe inn revisortenester basert på ein avgrensa anbodskonkurranse.

2. Kva er samanhengen mellom strategiplanen og denne saka

3. Saksopplysningar

Det blei sendt ut invitasjon til avgrensa anbodskonkurranse, og ein mottok tilbod frå alle tre inviterte; BDO, Ernst & Young og Deloitte.

Alle tre selskapa har gått med på utsett vedståingsfrist til etter representantskapsmøtet.

4. Vurdering

Ein sendte ut eit konkurransegrunnlag med kvalifikasjonskrav og tre tildelingskriteria; kompetanse, pris og leveringstryggleik/ responstid/ service.

Alle tre tilbydarane oppfylte kvalifikasjonskrava.

Av tildelingskriteria skal kompetanse vektast 50 %, pris 30 % og leveringstryggleik og liknande 20 %, og ein brukte karakterscore 1-6. Ein har i vurderinga gått ut frå at alle startar på best utgangspunkt 6, og deretter blir trekt for eventuelle manglande oppfylting av kriteriet.

Ein kom då ut med fylgjande tabell:

	Vekting i %	Deloitte	BDO	Ernst & Young
Kompetanse	50 %	4	6	4
Pris	30 %	3	5	5
Leveringstryggleik osv	20 %	6	5	6
Sum		4,1	5,5	4,7

På kompetanse er det ingenting å trekke for BDO, dei har god kjennskap til konsesjonskraftordninga og lovverket, noko ingen av dei andre tilbydarane visar til.

Når det gjeld pris får BDO trekk for ikkje å vere billigast, medan Ernst & Young som den billigaste likevel får trekk for å ikkje ha oppgitt opplæringskostnadane. Deloitt har ikkje oppgitt opplæringskostnader og oppgir ekstraraktivering av reisekostnader, i tillegg til å vere den dyraste av tilboda.

Alle tilboda framstår som solide på leveringstryggleik m.m. BDO får likevel trekk for ikkje ha konkretisert responstid nærmare enn «kort tid».

Med bakgrunn i den vurderinga som er oppsummert her, og utførleg vurdert i vedlegget, blir BDO vurdert til å vere det tilbodet som er mest fordelaktig for Konsesjonskraft IKS.

Valle, den 24.05.2016

Glenn Qvam Håkonsen
dagleg leiar

Vedlegg

1 Vurdering av revisjonstilbod - ikkje offentleg